សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
ROYAL UNIVERSITY OF LAW AND ECOMONICS

មុខវិជ្ជា ៖ វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ

ប្រធានបទ ៖ ស្រាវជ្រាវស្ដីពីការបំពុលបរិស្ថាន

ក្រុមទី៖ ៧

និស្សិតឈ្មោះ ៖

បណ្ឌិត ៖ ព្រុំ ទេវី

ខុន វិទ្យា (ប្រធានក្រុម)

វឹង ណារិទ្ធិ

ទ៉ា វិសាល

រឿន ថានន់

យ៉េត ម៉េងហុក

រុំ ចន្ធី

ស្រ៊ុន សៀវឈីង

ជំនាន់ទី៖ ២0

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ៖ រដ្ឋបាលសាធារណៈ

ឆ្នាំចូលរៀន ២0២៥~២0២៦

ឆមាសទី៖ ១ ឆ្នាំទី ៣

I. ចំណោទបញ្ហាសំខាន់

- ❖ តើការបំពុលបរិស្ថានមានផលវិបាកអ្វីខ្លះចំពោះមនុស្ស សត្វ និងរុក្ខជាតិ?

II. ចំណោទបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំ

1. តើប្រភពនៃការបំពុលផ្តល់ផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដល់ធម្មជាតិ?
2. មូលហេតុនៃការបំពុលមានកត្តាប៉ុន្មានយ៉ាងដែលបានផ្តល់ផលប៉ះពាល់ដល់បញ្ហាសុខភាព បញ្ហាជម្រកសត្វព្រៃ និងបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ?
3. តើគួរមានដំណោះស្រាយអ្វីខ្លះដើម្បីទប់ស្កាត់និងកាត់បន្ថយការបំពុល?

III.គោលដៅនៃការស្រាវជ្រាវ

១.កំណត់ប្រភពនៃការបំពុលដែលផ្តល់ផលប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថានដើម្បីស្វែងយល់ពីប្រភពបំពុលផ្សេងៗ។

២. កំណត់មូលហេតុដែលនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់លើសុខភាពនិងបរិស្ថាន ពិនិត្យមើលថាមានអ្វីខ្លះដែលនាំឲ្យមានការបំពុលបរិស្ថាន។

៣. ស្វែងរកដំណោះស្រាយនិងយុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយការបំពុលដើម្បីណែនាំវិធាន ការកែលម្អ។

IV.កំណត់អថេរ

1. អថេរមិនអាស្រ័យ កត្តាដែលបង្កឬជំរុញឱ្យមានការបំពុលបរិស្ថានចំពោមនុស្ស សកម្មភាពឧស្សាហកម្ម ការបង្ហូរកាកសំណល់ចូលក្នុងទឹក
2. អថេរអាស្រ័យ លទ្ធផលដែលកើតឡើងដោយសារអថេរមិនអាស្រ័យ កម្រិតការបំពុលបរិស្ថាន កម្រិតការបំពុលបរិស្ថាន ការបំពុលទឹក ផលប៉ះពាល់ដល់សុខភាពមនុស្ស ជំងឺផ្លូវដង្ហើម ជំងឺស្បែក
3. អថេរខាងក្រៅ កត្តាផ្សេងៗដែលអាចប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផល ប៉ុន្តែមិនមែនជាចំណុចសិក្សាចម្បង កម្រិតការអប់រំរបស់មនុស្ស ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ កម្រិតការអប់រំរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

4. អថេរអន្តរាគមន៍៖ អថេរដែលស្ថិតនៅចន្លោះអថេរមិនអាស្រ័យ និងអថេរអាស្រ័យ ហើយប៉ះពាល់ដល់ទិសដៅ ឬកម្រិតនៃផលប៉ះពាល់ កម្រិតការយល់ដឹងបរិស្ថានរបស់ប្រជាជន នឹង ការចូលរួមសហគមន៍ក្នុងការអភិរក្សបរិស្ថាន

V.តំបន់គោលដៅ និង ក្រុមគោលដៅ

បរិស្ថាននៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យ រាជធានីភ្នំពេញ កំពុងមានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់លើការគ្រប់គ្រងសំរាម សណ្តាប់ធ្នាប់ និងការកាត់បន្ថយសំណល់ប្លាស្ទិក ដើម្បីលើកកម្ពស់សោភ័ណភាព និងសុខុមាលភាពសាធារណៈ។ រដ្ឋបាលខណ្ឌបានសហការជាមួយវិស័យឯកជន និងមន្ទីរបរិស្ថាន ដើម្បីធ្វើអនាម័យជាប្រចាំតាមផ្លូវជាតិ និងតំបន់ជុំវិញ។

VI. ដែនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ

ការកំណត់លើការបំពុលបរិស្ថាន ជាទូទៅផ្តោតលើវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រជាក់លាក់ រយៈពេលសិក្សាមានកម្រិត និងប្រភេទនៃការបំពុលដែលបានជ្រើសរើស (ខ្យល់ ទឹក ឬកាកសំណល់)។ ការសិក្សាអាចមានកំហិតលើទិន្នន័យពិសោធន៍ ថវិកា ឬការចូលរួមពីប្រជាពលរដ្ឋ។

ដែនកំណត់ជាក់លាក់ក្នុងការស្រាវជ្រាវបរិស្ថាន៖ **ភូមិសាស្ត្រ ពេលវេលា ប្រភេទបំពុល ធនធាន និង ទិន្នន័យ។**

អារម្ភកថា

ក្រោយពីខ្ញុំបាទ បានសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រអស់រយៈពេល៣ឆ្នាំ សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ នីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ផ្នែកនីតិសាស្ត្រកន្លងមកនេះ ខ្ញុំបាទបានទទួលនូវចំនេះដឹង ជាច្រើនទាំងផ្នែកទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តន៍នៅក្នុងផ្នែកនេះ។ យោងតាមចំណេះដឹងនៃការសិក្សាទាំង នេះ អស់នេះហើយបាននាំឲ្យខ្ញុំបាទមានឱកាសបានសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាមួយ។ ជាឱកាសដ៏វិសេសវិសាលមួយដែលខ្ញុំបាទអាចវាស់ស្ទង់ចំនេះដឹងរបស់ខ្ញុំបាទផ្ទាល់ដែលខ្ញុំមានពី មុន និងការស្រាវជ្រាវបន្ថែម។ ហេតុនេះទើបខ្ញុំបានជ្រើសរើសយកប្រធានបទ "**បរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ**" មកធ្វើជាប្រធានបទក្នុងការស្រាវជ្រាវនៃការ សរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សានេះ។

កម្មវត្ថុចំបងដែលខ្ញុំបាទសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកប្រធានបទនេះមកធ្វើការស្រាវជ្រាវព្រោះ ប្រធានបទស្តីពីបរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ មានសារសំខាន់ណាស់ ផ្នែកទ្រឹស្តីដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ខណ្ឌឲ្យមានភាពល្អប្រសើរ។ ដោយសារតែការគ្រប់គ្រងបានល្អបានធ្វើ ឲ្យខណ្ឌមានការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកនគរូបនីយកម្មខ្លាំង ប៉ុន្តែបើប្រៀបនឹងខណ្ឌដទៃគឺនៅមានភាពអន់ ថយនៅឡើយ។ ចំពោះផ្នែកគមនាគមន៍វិញក៏មានការរីកចំរើនខ្លាំងផងដែរ ដែលធ្វើឲ្យប្រជាជនរស់ នៅក្នុងខណ្ឌមានភាពងាយស្រួលក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។ ដោយឡែកទោះជាមានការរីកចំរើន យ៉ាងណាបញ្ហាកកស្ទះនៅតែមាន។ មួយវិញទៀតបរិស្ថានក៏ជាបញ្ហាមួយដែរ ពោលគឺការបំពុល ចេះតែកើនឡើងពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ។

ដោយឃើញពីបញ្ហាទាំងអស់នេះហើយទើបខ្ញុំបាទសម្រេចចិត្តស្រាវជ្រាវសរសេរសារណា ស្តីពី ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ នេះឡើងដើម្បីជួយផ្តល់ជាយោបល់ មួយផ្នែកក្នុងការជួយដោះស្រាយបញ្ហាដែលខណ្ឌកំពុងតែជួបប្រទះ ដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ខណ្ឌឲ្យកាន់ តែប្រសើរជាងនេះទៀត។

ជាចុងក្រោយខ្ញុំបាទសូមអភ័យទោសចំពោះ កំហុសខុសឆ្គងដោយអចេតនាទាំងឡាយ ដែលកើតមានឡើងក្នុងការសរសេរសារណានេះទាំងខ្លឹមសារ និងអក្ខរាវិរុទ្ធ។ ខ្ញុំបាទសូមស្វាគមន៍ ចំពោះការរិះគន់ទាំងឡាយណាដែលក្នុងន័យស្ថាបនា និងការផ្តល់ជាមតិយោបល់ផ្សេងៗក្នុង សារណាពីសំណាក់លោក លោកស្រី និងមិត្តអ្នកអានគ្រប់ពេលវេលា។

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១

ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ខណ្ឌមានជ័យ

១. ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ខណ្ឌមានជ័យ ៣

១.១ ទិដ្ឋភាពទូទៅ.. ៣

១.២. ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែក សំណង់ លំនៅស្ថាន...៥

១.២.១ រោងចក្រ...៥

១.២.២ លំនៅស្ថាន ៥

១.២.៣ បុរី និងសំណង់អាគារសហកម្មសិទ្ធិ ៦

ជំពូកទី២

បរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ

២. បរិស្ថានក្នុង ខ័ណ្ឌមានជ័យ ៨

២.១. ហេតុបង្ករនាំឲ្យមានការបំពុលបរិស្ថាន ៨

២.១.១. ហេតុបង្ករនាំឲ្យមានការបំពុល ទឹក ដី និងខ្យល់.................................៩

២.១.១.១. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលទឹក ៩

ក. ហេតុបង្ក...៩

ខ. ផលប៉ះពាល់..៩

២.១.១.២. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដី ១១

ក. ហេតុបង្ក ១១

ខ. ផលប៉ះពាល់ ១១

២.១.១.៣. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលខ្យល់ ១២

ក. ហេតុបង្ក ១៣
ខ. ផលប៉ះពាល់ ១៤
២.១.២. ហេតុបង្ករនាំឲ្យមានការបំពុលដោយ សំណល់រឹង រាវ និងសំលេង ១៥
២.១.២.១. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយសំណល់រឹង ១៥
ក. ហេតុបង្ក ១៥
ខ. ផលប៉ះពាល់ ១៦
២.១.២.២. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយសំណល់រាវ ១៦
ក. ហេតុបង្ក ១៦
ខ. ផលប៉ះពាល់ ១៧
២.១.២.៣. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយសំលេង ១៧
ក. ហេតុបង្ក ១៧
ខ. ផលប៉ះពាល់ ១៨
២.២ បញ្ហាបរិស្ថានចម្បងក្នុងខណ្ឌមានជ័យ ១៨
២.២.១. ការបំពុលដោយកាកសំណល់រឹង និងរាវ ១៩
២.២.២. ការបំពុលខ្យល់ ២០
២.២.៣ ការបំពុលទឹក ២១
២.៣. វិធានការដោះស្រាយទៅនឹងការបំពុលបរិស្ថាន ២១
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន
ឧបសម្ព័ន

សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសកម្ពុជាគឺជាប្រទេសមួយដែលទើបតែងើបផុតពីសង្គ្រាម នឹងទទួលបាននូវសុខសន្តិភាព បានប្រមាណ ជិត ៤០ ឆ្នាំ។ នៅក្នុងកម្លាំងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬខ្មែរក្រហម ឬអាចហៅម្យ៉ាង ទៀតថារបបប្រល័យពូជ សាសន៍ គឺជាពេលដែលប្រទេសកម្ពុជាបានធ្លាក់ដល់ចំណុចសូន្យ។ នៅក្នុង សម័យនោះ ប្រជាជនត្រូវបានជំលៀស ចេញពីផុតពីទីក្រុងដែលបានធ្វើឲ្យទីក្រុងភ្នំពេញក្លាយជាទីក្រុង ខ្មោច។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមមានដូច ជា ផ្លូវថ្នល់ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ វត្តអារាម ស្ពាន រោងចក្រ និងសំណង់អាគារផ្សេងៗទៀតត្រូវបាន វាយបំផ្លិចបំផ្លាញ គ្មានសល់។

ប៉ុន្តែមិនយូរប៉ុន្មាន ប្រទេសកម្ពុជាក៏បានរំដោះផុតពីរបបដ៏សាហាវឃោរឃៅនេះ ហើយបាន ចាប់ផ្តើមកសាង ប្រទេសសាជាថ្មីចាប់ពីចំណុចសូន្យ។ ដោយការខិតខំប្រឹងប្រែង និងបូករួមជាមួយការ ជួយជ្រោមជ្រែងពីសំណាក់ ប្រទេសដទៃផងនោះ មកដល់ឥឡូវប្រទេសកម្ពុជាកបានចាប់ផ្តើមមាន ការអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងខ្លាំងគួរឲ្យកត់សំគាល់ ជា ពិសេសគឺនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញតែម្តង។

មកដល់សព្វថ្ងៃនេះ យើងសង្កេតឃើញថានៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញមានការរីកចំរើនខ្លាំងបើប្រៀប ធៀបទៅនឹង ស្ថានភាពកាលពីមុន។ រាជធានីភ្នំពេញសព្វថ្ងៃគឺមានការអភិវឌ្ឍន៍លើគ្រប់វិស័យ ជា ពិសេសគឺទៅលើវិស័យនគរូបនីយ កម្មតែម្តង។ អាគារធំៗ ខ្ពស់ៗ ជាច្រើនបាន និងកំពុងលេចរូបរាង ឡើងជាបន្តបន្ទាប់។ ក្នុងផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ បច្ចុប្បន្ន គឺល្អប្រសើរជាងមុនដោយមានការកសាងផ្លូវ ថ្នល់ និងស្ពានជាច្រើនខ្វាត់ខ្វែងដែលធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋមានភាព ងាយស្រួលក្នុងការធ្វើដំណើរ។ លើស ពីនេះទៅទៀត ស្ថានភាពផ្លូវគមនាគមន៍ក៏មានភាពល្អប្រសើរជាងមុន ផ្លូវដីត្រូវ បានជំនួសដោយផ្លូវ ក្រាលកៅស៊ូ និងស៊ីម៉ង់ត៍ រីឯទំហំនៃផ្លូវថ្នល់ ក៏ត្រូវបានពង្រីកផងដែរ។

ដើម្បីធានាបាននូវសុវត្ថិភាពរបស់ប្រជាជនឲ្យចៀសរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់ សាលារាជធានីភ្នំពេញ បានចេញវិធាន ការថ្មីៗជាច្រើន។ ស្ពានជាច្រើនបានសាងសង់ ដើម្បីភាពងាយស្រួលរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ក្នុងការធ្វើដំណើរ ដោយមិន ចាំបាច់ប្រើប្រាស់សាឡាងក្នុងការឆ្លងទឹក ដែលមានភាពប្រថុយប្រថាន ទៀតនោះទេ។ ប្រព័ន្ធភ្លើងអគ្គិសនីត្រូវបានត ឆ្លាត់ឆ្វេងក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទៅដល់ប្រជាពរដ្ឋគ្រប់កន្លែង នៅក្នុងរាជធានី ពុំមានការខ្វះខាតដូចកាលពីមុនទៀតនោះទេ។ ដូចគ្នានោះដែរប្រព័ន្ធទឹកស្អាតនៅក្នុង រាជធានីភ្នំពេញក៏បានតពាសពេញរាជធានីផ្គត់ផ្គង់ប្រជាពលរដ្ឋប្រើប្រាស់គ្រប់ លំនៅស្ថាន។

បើប្រៀបធៀបទៅនឹងអតីតកាល ប្រទេសកម្ពុជាមានការរីកចំរើន និងអភិវឌ្ឍន៍ជាងមុនខ្លាំង ណាស់។ ប៉ុន្តែបើ ប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសដទៃ ដូចជាប្រទេសថៃជាដើម ប្រទេសយើងនៅមានភាព ខ្វះចន្លោះនៅឡើយដែលទាមទារ

ឲ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍បន្ថែមទៀត។ ទន្ទឹមនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ បញ្ហាមួយ ចំនួនក៏បានលេចឡើងជាមួយផងដែរ។ បញ្ហាដូចជា បញ្ហាចរាចរណ៍ ប្រព័ន្ធលូ ផ្លូវថ្នល់ សំណង់អាគារ ការបំពុល និងបញ្ហាជាច្រើនទៀតបានចោទឡើង។

ដោយមើលឃើញនូវបញ្ហាទាំងនេះ ក្រុមខ្ញុំបាទសំរេច សរសេរសារណាមួយក្រោមប្រធានបទ ថា "**ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ**"។ មូលហេតុដែលយើងជ្រើសរើស និយាយពីខណ្ឌមានជ័យពីព្រោះ ទីមួយគឺដោយសារតែតំបន់នេះគឺជាតំបន់មួយដែលសំបូរទៅដោយ ប្រភពបំពុល ទីពីរដោយសារតែខណ្ឌមានជ័យគឺមានការអភិវឌ្ឍន៍យឺតជាងខណ្ឌដទៃ និងចុងក្រោយគឺ ដោយសារតែយើងមិនអាចនិយាយពីរាជធានីភ្នំពេញទាំងមូលដូចនេះទើបយើងសំរេចយកនូវខណ្ឌមួយក្នុងចំណោមខណ្ឌទាំង១២ មកនិយាយ។

ជំពូកទី១

ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់

ខណ្ឌមានជ័យ

ជំពូកទី១៖ ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ខណ្ឌមានជ័យ

មុននឹងចូលដល់ការនិយាយរៀបរាប់ពីការអភិវឌ្ឍន៍ និងការរៀបចំនៅខណ្ឌមានជ័យ យើងគួរ តែស្វែងយល់ពីប្រវត្តិនៃការរៀបចំក្រុងដំបូងគេនៅលើសកលលោកជាមុនសិន។ ទីក្រុងដំបូងគេនៅលើ សកលលោក គឺទីក្រុង Faiyum នៅប្រទេសអេហ្ស៊ីបដែលមានអាយុកាលប្រមាណ ៤០០០ឆ្នាំមុន គ្រិស្តសករាជ។ ទីក្រុងនេះមានទីតាំងនៅចំកណ្តាលប្រទេសអេហ្ស៊ីប មានចំងាយ១០០គីឡូម៉ែត្រ ពីទិសខាងត្បូងឆៀងខាងលិចនៃទីក្រុង Cario។1

ចំពោះការរៀបចំក្រុងវិញ ទីក្រុង Faiyum គឺមានសមិទ្ធិផលមួយចំនួនគួរឲ្យកត់សម្គាល់។ នៅក្នុង ការស្រាវជ្រាវរបស់ប្រវត្តិវិទូបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ទីក្រុង Faiyum មានការរៀបចំយ៉ាងល្អ។2 តាមការ ស្រាវជ្រាវគេបានរកឃើញនូវវត្ថុតាងសេសសល់មួយចំនួនដែលអាចកំណត់បានថា នៅសម័យនោះគឺ មានស្ពានា ផ្សារ វិហារសាសនា កន្លែងងូតទឹក ស្ពាន និងមាននូវប្រព័ន្ធជារាសាស្ត្រ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់តំរូវ ការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

១.១. និដ្ឋភាពទូទៅ

ដើម្បីឲ្យមានភាពងាយស្រួលដល់ការបកស្រាយ និងដើម្បីឲ្យមានភាពងាយស្រួលក្នុងការយល់ អត្ថន័យនៃប្រធានបទទាំងមូលយើងគួរគប្បីយល់នូវពាក្យគន្លឹះមួយចំនួនសិន។ ពាក្យគន្លឹះទាំងនោះរួម មាន៖ រាជធានី សណ្តាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថាន។3

រាជធានី ៖ សំដៅទៅលើទីកន្លែងដែលមិនមានសកម្មភាពកសិកម្ម។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេង ទៀតអាចរួមបញ្ចូល៖ ចំនួនប្រជាជន ទីធ្លាទំនេរ ដង់ស៊ីតេប្រជាជន និងចរន្តសេដ្ឋកិច្ច។ រាជធានីក៏អាច មានន័យសំដៅទៅលើ នគរ ទីក្រុង បុរី។

1.សៀវភៅ នីតិនគរូបនីយវិទ្យា, បណ្ឌិត អ៊ុន សកក្កដា ទំព័រទី១ ដល់៤

2.វចនានុក្រមខ្មែរ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជួនណាត

3.និតិរដ្ឋបាលទូទៅ ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ថេង ច័ន្ទសង្វារ

សណ្តាប់ធ្នាប់ ៖ សំដៅទៅលើជាតុ៣ ៖ សន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់ និងអនាម័យ។

បរិស្ថាន ៖ នូវរាល់អ្វីៗដែលនៅជុំវិញខ្លួនយើង ដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក។

+ប្រវត្តិរាជធានីភ្នំពេញ

រាជធានីភ្នំពេញត្រូវបានរកឃើញ និងបង្កើតឡើងដោយលោកយាយពេញនៅក្នុងឆ្នាំ ១៣៧២ ហើយបានក្លាយជារាជធានីរបស់ប្រទេសកម្ពុជាតាំងពីឆ្នាំ ១៨៦៥ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។ រាជធានី ភ្នំពេញមានការរីកចំរើនយ៉ាងខ្លាំងនៅមុនសម័យខ្មែរក្រហម។ ប៉ុន្តែគួរឲ្យស្តាយការរីកចំរើននេះមិនមានភាពស្ថិតស្ថេរយូរអង្វែងនោះទេ។ នៅក្នុងកម្លាំងឆ្នាំ ១៩៧៥ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានចាប់ផ្តើមមានសង្គ្រាម កើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់។ នៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ប្រទេសកម្ពុជាបាន ធ្លាក់ចូលក្នុងរបបដ៏ខ្មៅ ងងឹត ពោលគឺរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម។ នាសម័យនោះ ទីក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវបានប្រែប្រួល ទាំងស្រុង។4 ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុងត្រូវបានទាហានខ្មែរក្រហមជំលៀសចេញទៅតាមបណ្តារ ខេត្តនានា ធ្វើឲ្យទីក្រុងដែលធ្លាប់តែសំបូរសប្បាយ អ៊ូអរ ក្លាយទៅជាទីក្រុងខ្មោចគ្មានមនុស្សរស់នៅ។ ឥវ៉ាន់នៅក្នុងផ្ទះត្រូវបានរើបោះទំលាក់ចេញមកខាងក្រៅ។ ទីក្រុងភ្នំពេញទាំងមូល ដែលធ្លាប់តែមាន មនុស្សច្រើនកុះករ ត្រូវជំនួសដោយទាហាន និងកងទ័ពបំពាក់ដោយកាំភ្លើងគ្រប់ដៃ។ រីឯផ្ទះដែលធ្លាប់ តែមានមនុស្សរស់នៅ ត្រូវបានចំហទ្វាចោល។ រថយន្ត ម៉ូតូ និងកង់ដែលធ្វើដំណើរនៅក្នុងទីក្រុង ត្រូវ បានជំនួសដោយរថក្រោះទៅវិញ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយក៏របបនេះមិនបាននៅយូរអង្វែងដែរ ដោយរបបនេះបានដួលរលំទៅវិញនៅថ្ងៃទី៧ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលជាថ្ងៃដែលទីក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវបាន ដណ្តើមបានទាំងស្រុងពីខ្មែរក្រហម និងជាថ្ងៃដែលទីក្រុងភ្នំពេញបានចាប់កំណើតសារជាថ្មី។5

ក្រោយបានរំដោះពីរបបនេះ នៅថ្ងៃ ៧ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រជាជនតិចតួចបំផុតបានចូលមករស់ នៅតាមជាយក្រុង ដែលប្រជាជនទាំងនោះមកពីចំរុះខេត្ត ក្រុងនានា។ ដោយសារតែប្រទេសទើបតែរួច ផុតពីសង្គ្រាមទីក្រុងភ្នំពេញទាំងមូលទទួលរងការបំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីដែលធ្វើឲ្យ ប្រជាជនដែលទៅរស់នៅ ក្នុងទីក្រុងមានភាពលំបាកជាខ្លាំង។

4.ឃាតករនៃទឹកដីស្លូតបូត, ប៉ារ៉ីន, ចន និង អ៊ែនថូនី-ដួល ឆ្នាំ១៩៧៧

5.របាយការណ៍បួប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ "ការរៀបចំ និងប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាខ័ណ្ឌមានជ័យ" លោក ហ៊ួត ហ៊ុយ ទំព័រ៤

ការរស់នៅក្នុងទីក្រុងនាសម័យនោះ ប្រជាជនត្រូវទ្រាំរស់នៅក្នុង ស្ថានភាពលំបាកជាច្រើនដូចជា បញ្ហាទឹកស្អាត ភ្លើងអគ្គិសនី សន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់ជាដើម។ ប្រជាជនត្រូវប្រឈមមុខនឹងជីវភាពខ្វះខាត កង្វះនូវថ្នាំសង្កូវ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ។ល។ ទោះជាយ៉ាង ណាក៏ដោយភាពលំបាកនេះមិនបានចោទជាបញ្ហាយូប៉ុន្មាននោះទេ។ ក្រោយឆ្នាំ ១៩៨០មក ស្ថានភាព រស់នៅរបស់ប្រជាជននៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ គឺមានភាពប្រសើរឡើងជាបណ្តើរៗ។ ប្រព័ន្ធរូបិយប័ណ្ណ ប្រាក់រៀលមានទម្រង់ជាក្រដាស និងកាកបានចាប់ផ្តើមបោះពុម្ព និងធ្វើចរាចរណ៍ឡើងវិញ។ ចំណែក ឯមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ គឺប្រើប្រាស់តែ ម៉ូតូកង់ឌុប ឬរ៉ឺម៉កជាក់ជើងតែប៉ុណ្ណោះ។

១.២. ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែក សំណង់ លំនៅស្ថាន

នៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យសព្វថ្ងៃ យើងអាចឃើញនូវការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកសំណង់ជាច្រើនដែលគួរឲ្យ កត់សម្គាល់។ ប៉ុន្តែបើប្រៀបធៀបនឹងខណ្ឌដទៃ ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកសំណង់នៅមានភាពអន់ថយជាងគេ នៅឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយបើប្រៀបធៀបនឹងទិដ្ឋភាពនៃការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកសំណង់នៅក្នុង ខណ្ឌកាលពីមុន យើងឃើញថាវិស័យសំណង់នៅក្នុងខណ្ឌមានការរីកចំរើនខ្លាំង។ ការអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុង ខណ្ឌមានជ័យ គឺមានការអភិវឌ្ឍន៍ទៅលើសំណង់ស្ទើរគ្រប់វិស័យទាំងសំណង់លំនៅស្ថាន និងសំណង់ សម្រាប់ធ្វើអាជីវកម្ម។

សំណង់ទាំងនោះមានដូចជា៖

១.២.១ រោងចក្រ

ខណ្ឌមានជ័យ គឺជាខណ្ឌដែលមានសំណង់រោងចក្រជាច្រើនជាងគេនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ។ យើងសង្កេតឃើញថា ភាគច្រើនរោងចក្រទាំងនោះគឺជារោងចក្រផលិតសំលៀកបំពាក់។ ភាគច្រើន រោងចក្រនៅក្នុងខណ្ឌគឺជារោងចក្រចាស់ៗដែលសាងសង់យូរមកហើយ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះថ្មីៗនេះ នៅក្នុងតំបន់ចាក់អង្រែរោងចក្រមួយចំនួន ក៏ត្រូវបានបិទទ្វាឈប់ដំណើរការដែលធ្វើឲ្យចំនួនរោងចក្រ មានការថយចុះផងដែរ។ យោងតាមសមាគមរោងចក្រកាត់ដេរនៅកម្ពុជា (GMAC) ដោយសារការ ប្រកួតប្រជែងខ្លាំងពីសំណាក់ប្រទេសវៀតណាម ប៉ង់ក្លាដេស និងមីយ៉ាន់ម៉ា និងបញ្ហាអស្ថេរភាព នយោបាយនៅកម្ពុជាបានបង្ខំឲ្យរោងចក្រកាត់ដេរប្រមាណ៧០រោងចក្រត្រូវបិទទ្វា។ 24

១.២.២ លំនៅស្ថាន

ចំពោះសំណង់លំនៅស្ថាន នៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យវិញ គឺមានផ្ទះជាច្រើនប្រភេទ ចាប់ពីផ្ទះល្វែង ទៅដល់ផ្ទះដីឡូត៍។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ដោយហេតុតែខណ្ឌសំបូរទៅដោយរោចក្រ នៅក្នុងតំបន់នេះគឺមាន ការកកើត នូវការសាងសង់បន្ទប់ជួលសម្រាប់កម្មករ កម្មការនីផងដែរ។ បន្ទប់ជួលទាំងនោះ គឺសាងសង់ឡើងពីឈើ ដែក និងឥដ្ឋ។ ប៉ុន្តែគុណភាពសំណង់បន្ទប់ជួលភាគច្រើន គឺមិនបានសាងសង់ដោយ គោរពតាមស្តង់ដារត្រឹមត្រូវនោះទេ។

នៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យ រាល់សំណង់លំនៅស្ថានស្ទើរតែទាំងអស់ គឺត្រូវបានសាងសង់ឡើង ដោយគោរពបានត្រឹមត្រូវទៅតាម ច្បាប់សាងសង់ដែលបានកំណត់ ដូចជាប្លង់ផ្លូវតំរង់ និងប្លង់កំពស់ជា ដើម។ យើងមិនសូវឃើញសំណង់ណាដែលសាងសង់បំពាន នឹងច្បាប់នោះទេ។ ហេតុនេះហើយទើប ខណ្ឌមានសោភ័ណ្ឌភាព សណ្ដាប់ល្អ និងទាក់ទាញ។

១.២.៣ បុរី និងសំណង់អាគារសហកម្មសិទ្ធិ

ក្រៅពីសំណង់លំនៅស្ថាន និងរោងចក្រ នៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យក៏មាននូវការសាងសង់បុរីជា ច្រើនផងដែរ។ ដោយយោងតាមទិន្នន័យទទួលបានពីគេហទំព័រសាលារាជធានីភ្នំពេញ បច្ចុប្បន្ននេះ នៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យគឺមានសំណង់បុរីចំនួន៨កន្លែង។[6] រាល់សំណង់បុរី ទាំង៨កន្លែងនេះគឺបានសាង សង់ឡើងដោយមានការសុំនូវលិខិតអនុញ្ញាតិសាងសង់ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដែលបានកំណត់ ។[7] មិនតែប៉ុណ្ណោះរាល់បុរីទាំងអស់គឺត្រូវបានគ្រប់គ្រង ដោយច្បាប់ដែលមានជាធរមាន។[8] និយាយជា 26 រួមបុរីនៅក្នុងខណ្ឌមានជ័យគឺសុទ្ធតែជាសំណង់បុរីស្របច្បាប់ ដែលធ្វើអោយខណ្ឌមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ល្អ គ្មានភាពអណាធិបតេយ្យ។

ចំណែកឯសំណង់អាគារសហកម្មសិទ្ធិដែលមានលក្ខណៈធំៗវិញគឺមិនសូវមានអ្វីដែលគួរឲ្យកត់ សម្គាល់នោះទេនៅក្នុងសង្កាត់ចាក់អង្រែលើ និងសង្កាត់ចាក់អង្រែក្រោម។ ដោយឡែកនៅក្នុងសង្កាត់ ស្ទឹងមានជ័យ និងសង្កាត់បឹងទំពុងវិញ សំណង់អាគារសហកម្មសិទ្ធិគឺមានភាពរីកចំរើនគួរអោយកត់ សំគាល់ ។ ជាពិសេសនៅក្នុងសង្កាត់ស្ទឹងមានជ័យយើងឃើញមាន អាគារសហកម្មសិទ្ធិមួយចំនួនបាន សាងសង់រួចរាល់ និងមួយចំនួនទៀតកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងការសាងសង់។

6.គេហទំព័រនៃសាលារាជធានីភ្នំពេញhttp://phnompenh.gov.kh/phnom-penh-city/facts/notable-data/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី១៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

7.អនុក្រឹត្យស្តីពីលិខិត អនុញ្ញាតិការសាងសង់ លេខ៨៦អនក្រ/បក ថ្ងៃទី១៨ ធ្នូ ១៩៩៧

8.អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងបុរី

១.២.៤. សំណង់អាគារផ្សេងៗ

ក្រៅពីប្រភេទសំណង់ដែលបានរៀបរាប់ ខណ្ឌមានជ័យក៏មាននូវប្រភេទសំណង់ផ្សេងៗទៀត ជាច្រើន។ សំណង់ទាំងនោះមានដូចជា សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ដែលបំរើឲ្យទាំងវិស័យឯកជន និងរដ្ឋ។ ជាក់ស្តែងសាលាឯកជនល្បីៗដូចជា ISPP AIS BELTI សុវណ្ណភូមិ ជាដើមបានបង្កើតនិងចាប់ផ្តើម ដំណើរការ។ ចំពោះផ្សារក៏មានការសាងសង់បន្ថែមផងដែរទាំងផ្សារប្រភេទប្រពៃណី និងផ្សារទំនើប

ដូចជាផ្សារស្ទឹងមានជ័យថ្មីជាដើម។ វត្តអារាម និងសំណង់បំរើឲ្យវិស័យផ្សេងៗដ៏ទៃទៀត ក៏មានជា ច្រើនគួរឲ្យកត់សំគាល់ផងដែរ។ ដែលទាំងនេះហើយជាសញ្ញាណមួយបញ្ជាក់ថាខណ្ឌកំពុងតែមានការ អភិវឌ្ឍន៍ ដែលទៅថ្ងៃមុខខណ្ឌនឹងមានការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លាំងជាងនេះទៀត។

ជំពូកទី២

បរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ

ជំពូកទី២៖ បរិស្ថានក្នុង ខ័ណ្ឌមានជ័យ

យើងដឹងហើយថា ទន្ទឹមនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ ច្បាស់ណាស់បញ្ហាផ្សេងៗទៀតនឹងកើតមានជាមួយ គ្នាដែរ។ ហើយក្នុងចំណោមបញ្ហាទាំងអស់នោះ បរិស្ថានគឺទទួលការគំរាមកំហែង និងប៉ះពាល់ខ្លាំង ជាងគេ។ ជាក់ស្តែងនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ គឺជៀសមិនផុតនោះទេពីការបំពុល។ ដូចនេះឲ្យតែមានការ អភិវឌ្ឍន៍ គឺត្រូវតែមានការបំពុលនេះហើយទើបយើងត្រូវរកនូវវិធីយ៉ាងណាដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា បំពុលទាំងនេះ។[9]

២.១. ហេតុបង្កនាំឲ្យមានការបំពុលបរិស្ថាន

សព្វថ្ងៃនេះ ដោយសា រតែប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍ ការបំពុលមានការកើនឡើងខ្លាំង បើប្រៀប ធៀបទៅនឹងកាលពីអតីតកាល។ ការបំពុលទាំងនោះគឺមានគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់ដែលបង្កឡើងពីមូល ហេតុផ្សេងៗគ្នា។ ដូចនេះដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយទាក់ទងទៅនឹងការបំពុលទាំងនោះយើងគួរ ដឹងពីមូលហេតុនៃការបំពុលជាមុនសិន។

ប៉ុន្តែដើម្បីឲ្យកាន់តែមានភាពងាយស្រួលក្នុងការយល់ឲ្យបានស៊ីជម្រៅ យើងគួរយល់ពាក្យគន្លឹះ សំខាន់ៗ ជាមុនសិន។

- ការបំពុល ៖ គឺជាសកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលធ្វើឲ្យពុល។ [10]
- សំណល់រឹង ៖ គឺសំដៅទៅលើវត្ថុរឹង សារជាតុរឹង ផលិតផល ឬកំទេចកំទី ដែលលែង ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ហើយត្រូវបានគេបោះចោល មានបំណងបោះចោល ឬត្រូវតែបោះ ចោល។
- សំណល់រាវ ៖ គឺសំដៅទៅលើវត្ថុរាវ ដែលបញ្ចេញពីប្រភពបំពុល ចូលទៅក្នុងតំបន់ទឹក សាធារណៈ ឬចូលក្នុងបណ្តាញលូសាធារណៈ ទោះបានធ្វើប្រព្រឹតត្តកម្ម ឬមិនបានធ្វើ ប្រព្រឹត្តកម្មក្តី ។

៩.មាត្រា៣នៃ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រង សំណល់រឹង លេខ៣៦អនក្រ/បក ចុះថ្ងៃទី ២៧ មេសា ១៩៩៩

10.មាត្រា៣នៃ អនុក្រឹត្យស្តីពីការត្រួតពិនិត្យ ការបំពុលទឹក លេខ២៧អនក្រ/បក ចុះថ្ងៃទី ០៦ មេសា ១៩៩៩

២.១.១. ហេតុបង្កនាំឲ្យមានការបំពុល ទឹក ដី និងខ្យល់

ទឹក ដី និងខ្យល់ គឺជាធនធានដែលមានស្រាប់នៅក្នុងធម្មជាតិ។ ធនធានទាំង ៣ នេះគឺសំខាន់ ណាស់ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវិតរស់នៅរបស់មនុស្ស។ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃ ធនធានធម្មជាតិទាំងនោះកំពុងតែរងការ បំពុលពីសំណាក់កត្តាផ្សេងៗ មូលហេតុទាំងនោះមានដូចជា៖

២.១.១.១. ហេតុបង្កឲ្យមានការបំពុលទឹក

ភាវៈរស់គ្រប់រូបដែលមានជីវិតរស់នៅទាំងអស់គឺសុទ្ធតែត្រូវការទឹក។ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃ ទឹកកំពុងតែ រងការបំពុល ដែលការបំពុលទាំងនោះគឺបង្កឡើងពីមូលហេតុដូចជា៖

ក. ហេតុបង្ក

- **រោងចក្រ**

រោងចក្រគឺជាប្រភពមួយដ៏ចំបងដែលនាំឲ្យមានការបំពុលទឹក។ នៅក្នុងសង្វាក់ផលិតកម្មរបស់ រោងចក្រ គឺមានការបញ្ចេញចោលកាកសំណល់គ្រោះថ្នាក់ទៅក្នុងបរិស្ថាន។[11] កាកសំណល់គ្រោះថ្នាក់ ដែលចេញពីរោងចក្រទាំងនោះ គឺត្រូវឆ្លងកាត់ធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មសិនទើបអាចបន្សាបសារជាតិពុល និង មិនបង្ករគ្រោះថ្នាក់នៅពេលបញ្ចេញចោល។ ប៉ុន្តែកាកសំណល់ភាគច្រើនគឺត្រូវបញ្ចេញចោល ដោយ មិនបានឆ្លងកាត់ការធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មនោះទេ។ នៅពេលដែលកាកសំណល់រោងចក្រទាំងនោះ បង្ហូរចូល ទៅក្នុងបឹង ឬទន្លេ នឹងធ្វើឲ្យមានការបំពុលដល់ប្រភពទឹកដែលបានបង្ហូរចូលនោះ។

- **ការបង្ហូរទឹកកខ្វក់**

មិនមែនមានតែរោងចក្រនោះទេដែលជាប្រភពនៅក្នុងការបំពុលទឹក ក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ របស់យើងក៏រួមចំណែកក្នុងការបំពុលផងដែរ។[12] ទឹកកខ្វក់ដែលកើតឡើងពីការប្រើប្រាស់របស់យើង ដូច ជាទឹកកខ្វក់ពីបន្ទប់ទឹក ពីផ្ទះបាយ ក៏ជាប្រភពបង្កឲ្យមានការបំពុលទឹកដែរ នៅពេលទឹកកខ្វក់ទាំង នោះត្រូវបានបង្ហូរចូលក្នុងប្រភពទឹក ដូចជាបឹង និងទន្លេ។ ការបំពុលដោយការបង្ហូរទឹកកខ្វក់ចូលក្នុង ទន្លេគឺមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងដល់ប្រភពទឹកជា

11.គេហទំព័រ http://www.waterwise.co.za/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

12.គេហទំព័រ http://www.wepa-db.net/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

ពិសេសនៅរដូវប្រាំង ព្រោះនៅរដូវប្រាំងទឹកទន្លេរាក់ដូច នេះនៅពេលដែលមានការបង្ហូរទឹកកខ្វក់ចូល នោះបរិមាណទឹកទន្លេមិនគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងការបន្សាប ទឹកកខ្វក់ ដែលបានហូរចូលហេតុដូចនេះបណ្តាលឲ្យមានការបំពុលទឹកខ្លាំង។

- **សំរាម**

មតិភាគច្រើនគិតថា សំរាមគឺមិនសូវមានការប៉ះពាល់ដល់ការបំពុលទឹកប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅ វិញ សំរាមគឺមានការប៉ះពាល់ខ្លាំងណាស់ដល់ប្រភពទឹក។ នៅពេលដែលសំរាមទាំងនោះធ្លាក់ចូល ឬ ទឹកពីសំរាមហូរចូលក្នុងទន្លេ ឬបឹង គឺបង្ករឲ្យមានការកើតឡើងនូវបាក់តេរី និងសារជាតិពុលដែលបណ្តាលឲ្យមានការបំពុលទឹកកើតឡើង។ ជាក់ស្តែង យើងអាចឃើញការបំពុលទឹកដោយសំរាមនេះ នៅតាមបណ្តោយទន្លេបាសាក់ក្រោមស្ពានច្បារអំពៅ។

ខ. ផលប៉ះពាល់

យោងតាមការវិភាគរបស់អ្នកឯកទេសបានឲ្យដឹងថា ទឹកដែលទទួលការបំពុលគឺបណ្តាល ឲ្យមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងណាស់ដល់សុខភាពមនុស្ស។ នៅពេលដែលមនុស្សទទួលទាន ឬប្រើប្រាស់ ទឹកដែលទទួលរងការបំពុលនោះនឹងបង្ករឲ្យមានជំងឺផ្សេងៗ ដូចជារាគ មូរ និងជំងឺសើរស្បែក ជាដើម។ លើសពីនេះទៅទៀតផលប៉ះពាល់របស់ការបំពុលទឹកក៏មានលក្ខណៈប្រយោលផងដែរដល់សុខភាព មនុស្ស នៅពេលដែលមនុស្សទទួលទានត្រីដែលបាននេសាទមកពីទឹកដែលត្រូវបានបំពុល ដោយសារ តែសារជាតុពុលដែលនៅក្នុងទឹកនោះគឺបានជ្រាបចូលទៅក្នុងសាច់របស់ត្រីដែលបណ្តាលឲ្យប៉ះពាល់ ដល់សុខភាពនៅពេលបរិភោគ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះ ទឹកដែលទទួលរងការបំពុលក៏មានផលប៉ះពាល់ដល់ជីវៈចំរុះដែលរស់នៅ ក្នុងទឹកផងដែរ។ សារជាតិពុលនៅក្នុងទឹក បណ្តាលឲ្យរុក្ខជាតិ និងសត្វនៅក្នុងទឹកស្លាប់ក៏ជាហេតុដែល បណ្តាលឲ្យបាត់នូវលំនឹងប្រព័ន្ធជីវៈចំរុះក្នុងទឹក។

២.១.១.២. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដី

កត្តាដែលនាំឲ្យមានការបំពុលដីគឺបណ្តាលមកពីកត្តាច្រើនយ៉ាង។ ប៉ុន្តែគួរតែបញ្ជាក់ផងដែរថា បញ្ហាបំពុលដីនេះគឺមិនសូវមានការគំរាមកំហែងដល់ប្រជាជនរស់នៅក្នុងទីក្រុងនោះនៅឡើយទេ លើក លែងប្រជាជនដែលប្រកបរបរកសិកម្មនៅតាមជាយក្រុង។

ក. ហេតុបង្ក

- **សំរាម**

សំរាមគឺជាមូលហេតុមួយដែលបណ្តាលឲ្យមានការបំពុលដី។ ពេលដែលសំរាមត្រូវបានគរទុក ចោលនៅកន្លែងណាមួយ ដូចជានៅទីលានចាក់សំរាមជាដើម គឺបណ្តាលឲ្យដីនៅតំបន់នោះបាត់បង់ នូវជីវជាតិ។ ហេតុបង្ករឲ្យដីបាត់ជីវជាតិនេះដោយសារតែពេលដែលសំរាមត្រូវបានទុកចោលរយៈពេល យូរ វាបញ្ចេញនូវសារជាតិពុលក្នុងទំរង់ជាសារធាតុរាវចេញមកចូលក្នុងដីដែលបណ្តាលឲ្យដីនៅតំបន់ នោះមានការខូចខាត។[13]

- **ការប្រើប្រាស់សារជាតិគីមីពុល**

នៅពេលដែលយើងប្រើប្រាស់នូវសារធាតុគីមីមិនត្រឹមត្រូវលើដំណាំកសិផលសារជាតិពុលទាំង នោះនឹងជ្រៀបចូលក្នុងដីដែលធ្វើឲ្យមានផលប៉ះពាល់ទៅលើគុណភាពដី។ ប៉ុន្តែដោយឡែកវិញ បើការ ប្រើប្រាស់សារធាតុគីមីតាមការណែនាំត្រឹមត្រូវនេះនឹងមិនបណ្តាលឲ្យមានការប៉ះពាល់ដល់គុណភាពដី នោះទេ ។[14]

ខ. ផលប៉ះពាល់

ដូចដែលបានរៀបរាប់នៅខាងលើបញ្ហាការបំពុលដីនេះគឺមិនសូវមានការប៉ះពាល់ដល់ប្រជាជន រស់នៅក្នុងទីក្រុងប៉ុន្មាននោះទេ ពោលគឺវាមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងដល់ប្រជាជនដែលប្រកបរបរកសិកម្ម រស់នៅតាមជាយក្រុងតែប៉ុណ្ណោះ។ នៅពេលដែលដីត្រូវបានបំពុលនោះដីនឹងបាត់បង់ជីវជាតិ ឬដីក្លាយ ជាហិរបណ្តាលឲ្យប៉ះពាល់ទិន្នផលកសិកម្មមានការថយចុះ ។

13.គេហទំព័រ https://urbanvoicecambodia.net/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

14.គេហទំព័រ http://www.gogreenacademy.com/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

២.១.១.៣. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលខ្យល់

តាមរយៈឯកសារសិក្សាអំពីកំរិតគុណភាពខ្យល់នៅរាជធានីភ្នំពេញរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវជនជាតិ ជប៉ុន បានបង្ហាញថាគុណភាពខ្យល់សព្វថ្ងៃគឺបានទទួលរងការបំពុលខ្លាំង។ តាមការប្រៀបធៀបកំរិត ការបំពុលខ្យល់នៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញទៅនឹងទីក្រុងកាណាសូវ៉ា នៃប្រទេសជប៉ុន និងទីក្រុងបាំងកកនៃ ប្រទេសថៃ បានបង្ហាញអោយថាខ្យល់នៅរាជធានីភ្នំពេញទទួលរងការបំពុលខ្លាំងជាងនៅទីក្រុងកាណា សូវ៉ា នៃប្រទេសជប៉ុនរហូតទៅដល់៤០ដង និងទីក្រុងបាំងកកប្រទេសថៃរហូតទៅដល់៦ដង។[15] នៅ ក្នុងសន្ទស្សន៍នៃការអនុវត្តខាងបរិស្ថាន (EPI) សម្រាប់គុណភាពខ្យល់ ឆ្នាំ២០១៦បានបង្ហាញថាកម្ពុជា ស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី១៤៨ ក្នុងចំណោម១៨០ប្រទេស។[16] មូលហេតុដែលបណ្តាលឲ្យរាជធានីភ្នំពេញមាន ការបំពុលខ្យល់ខ្លាំងបែបនេះដោយសារតែ៖

ក. ហេតុបង្ក

- **ការបំពុលពីរោងចក្រ**

ប្រទេសកម្ពុជាគឺមិនមានភាពរីកចំរើនខ្លាំងលើវិស័យឧស្សាហកម្មនោះទេ ដោយមានរោងចក្រ ឧស្សាហកម្មភាគច្រើន គឺជារោងចក្រផលិតក្រណាត់ និងសំលៀកបំពាក់។ ប៉ុន្តែការបំពុលភាគច្រើន មានប្រភពមកពីរោងចក្រដោយមកពីរោងចក្រភាគច្រើន ប្រើប្រាស់នូវគ្រឿងចក្រចាស់ៗដែលបញ្ចេញ សារជាតុពុលច្រើន។[17] មិនតែប៉ុណ្ណោះរោងចក្រនៅកម្ពុជាភាគច្រើនគឺមានទីតាំងនៅក្នុងរាជធានីដែលជា ហេតុមួយដែលបង្ករឲ្យការបំពុលខ្យល់នៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញមានកំរិតខ្ពស់ជាងនៅតំបន់ដទៃទៀតនៅ ប្រទេសកម្ពុជា។ ជាក់ស្តែងនៅខណ្ឌមានជ័យ និងខណ្ឌសែនសុខជាដើមគឺសំបូរដោយរោងចក្រផលិត សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង ។

15.គេហទំព័រ http://www.conserve-energy-future.com/causes-effects-solutions-of-land-pollution.php ដកស្រង់ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

16.គេហទំព័រ http://www.conserve-energy-future.com/causes-effects-solutions-of-land-pollution.php ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

17.គេហទំព័រ http://epi.yale.edu/country/cambodia ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

- **ការបំពុលពីយានយន្ត**

មូលហេតុមួយទៀតដោយសារតែចំនួនប្រជាជននៅក្នុងទីក្រុងមានចំនួនច្រើន ដូចនេះតំរូវការ នៃយាន្តយន្តនៅក្នុងការធ្វើដំណើរក៏ច្រើនដែលជាហេតុនាំឲ្យ កំរិតឧស្ម័នពុលដែលត្រូវបានបញ្ចេញទៅ ក្នុងបរិយាកាសខ្ពស់។ លើសពីនេះទៅទៀត នៅក្នុងប្រទេស ប្រជាជនភាគច្រើនប្រើប្រាស់នូវយានយន្ត ចាស់ៗប្រើប្រាស់រួច ដែលនាំចូលពីប្រទេសដទៃដែលវាបញ្ចេញផ្សែងពុលទៅក្នុងបរិស្ថាន ច្រើនជាង យាន្តយន្តថ្មី។[18]

កត្តាមួយទៀតដែរ ដោយសារតែចំនួនយាន្តយន្តនៅក្នុងរាជធានីមានកំណើនខ្លាំង ធ្វើឲ្យមាន ការស្ទះចរាចរណ៍ច្រើន។ នៅពេលដែលមានការស្ទះចរាចរណ៍រយះពេលដែលបញ្ចេញផ្សែងពុលក៏យូរ ជាងមុនផងដែរ។ ម្យ៉ាងទៀតគុណភាពសាំងក៏ជាមូលហេតុមួយក្នុងការបំពុលខ្យល់ដែរ។ នៅពេល ដែលមានការប្រើប្រាស់សាំងដែលមានគុណភាពអន់ ផ្សែងដែលបញ្ចេញមកក៏មានកំរិតជាតិពុលខ្លាំង ចូលក្នុងខ្យល់។

- **ការបំពុលដោយធូលីដី**

ធូលីក៏ជាមូលហេតុដែលបណ្តាលឲ្យមានការបំពុលខ្យល់ដែរ។ កត្តាចំបងនៅក្នុងការធ្វើឲ្យមាន ធូលីនោះ មកពីការដឹកជញ្ជូនសម្ភារៈសំណង់ដោយមិនមានការគ្របឲ្យត្រឹមត្រូវ។ មួយវិញទៀត ការទុក ដាក់សម្ភារៈសំណង់ទាំងនោះមិនបានល្អ ដូចជាការដាក់សម្ភារៈនៅតាមចិញ្ចើមផ្លូវ បានធ្វើឲ្យធូលីទាំង នោះហើរចូលក្នុងបរិយាកាសដែលយើងអាចឃើញជាក់ស្តែងនៅតាមការដ្ឋានសំណង់នៅក្នុងរាជធានី ភ្នំពេញ។[19] មិនតែប៉ុណ្ណោះ ធូលីដែលជាប់តាមកង់យានយន្តក៏ជាមូលហេតុមួយបណ្តាលឲ្យមានធូលីដី ផងដែរ។

18.មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃបរិស្ថាន ដោយលោក ស្ពាន់ រិន ទំព័រ១៣៨

19.គោលការណ៍ណែនាំរាយការណ៍ជាតិសម្រាប់ CDS-១៤/១៥ វិស័យប្រធានបទ ក្រសួងបរិស្ថាន ទំព័រ១

- **ការបំពុលដោយចំហេះអុស ធ្យូង**

ការប្រើប្រាស់អុសធ្យូងជាប្រភពថាមពលចំអិនអាហារ គឺជាទំនៀមទំលាប់មួយរបស់ប្រជាជន ខ្មែរ។ ទោះជាអ្នករស់នៅក្នុងរាជធានីក៏ដោយ ក៏ការប្រើប្រាស់អុស ធ្យូង នៅតែជាវិធីពេញនិយមក្នុងការ ចំអិនអាហារ។ ប៉ុន្តែការប្រើប្រាស់អុសនិងធ្យូងនេះ គឺមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងណាស់ដល់បរិស្ថាន។[20] នៅក្នុងចំហេះអុស ធ្យូង បានបង្កើតនូវឧស្ម័នកាបូនិច និងឧស្ម័នកាបូណាត រួមទាំងឧស្ម័នពុលដ៏ច្រើន ទៀតចូលក្នុងបរិស្ថាន។ ឧស្ម័នពុលទាំងនោះគឺប៉ះពាល់ខ្លាំងណាស់ដល់គុណភាពខ្យល់។

ខ. ផលប៉ះពាល់

ខ្យល់គឺជាធាតុសំខាន់មួយនៅក្នុងការទ្រទ្រង់ជីវិតមនុស្ស។ ដូចនេះបើខ្យល់ត្រូវបានបំពុលនោះ សុខភាពមនុស្សក៏ទទួលរងនូវការប៉ះពាល់ផងដែរ។[21] ការរស់នៅក្នុងបរិស្ថានដែលខ្យល់ត្រូវបានបំពុលគឺ នឹងធ្វើឲ្យសុខភាពមនុស្សអន់ថយ ដោយប្រឈមនឹងជំងឺជាច្រើនដូចជា ជំងឺបេះដូង ជំងឺផ្លូវដង្ហើម ជំងឺ សើរស្បែក ជំងឺមហារីកជាដើម។

ភ្លៀងអាស៊ីតក៏ជាលទ្ធផលមួយបណ្តាលមកពីការបំពុលខ្យល់ផងដែរ។ ឧស្ម័នពុលដែលបាន បញ្ចេញទៅក្នុងបិយាកាសបានធ្វើឲ្យទឹកភ្លៀងមានជាតិអាស៊ីត។ នៅពេលដែលមនុស្សប្រើប្រាស់ទឹក ភ្លៀងផ្ទុកជាតិអាស៊ីតនេះនឹងធ្វើឲ្យកើតនូវជំងឺសើរស្បែក និងជំងឺជាច្រើនទៀត។[22]

មិនតែប៉ុណ្ណោះ ភ្លៀងអាស៊ីតក៏បណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់សំណង់អាគារផងដែរ។ សារជាតិអាស៊ីតដែលនៅក្នុងភ្លៀង នោះគឺធ្វើឲ្យសំណង់អាគារឆាប់ស្លេកពណ៌ និងធ្វើឲ្យដែកងាយនឹងចែសផងដែរ។ 45

20.គោលការណ៍ណែនាំរាយការណ៍ជាតិចំនួន ៤១ សម្រាប់ CDS-១៤/១៥ វិស័យប្រធានបទ ក្រសួងបរិស្ថាន ទំព័រ២

21.គោលការណ៍ណែនាំរាយការណ៍ជាតិចំនួន ៤២ សម្រាប់ CDS-១៤/១៥ វិស័យប្រធានបទ ក្រសួងបរិស្ថាន ទំព័រ២

22.គេហទំព័រhttp://www.conserve-energy-future.com/causes-effects-solutions-of-air-pollution.php ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

២.១.២. ហេតុបង្កនាំឲ្យមានការបំពុលដោយ សំណល់រឹង រាវ និងសំលេង

២.១.២.១. ហេតុបង្កឲ្យមានការបំពុលដោយសំណល់រឹង

កំណើនប្រជាជន កំណើនកម្រិតជីវភាពរស់នៅ និងកំណើននគរូបនីយកម្ម បានធ្វើឲ្យបរិមាណ សំណល់រឹងកាន់តែច្រើន។[23] ការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹងមិនបានត្រឹមត្រូវ និងបណ្តាលអោយមាននូវផល ប៉ះពាល់ខ្លាំងទៅដល់សោភ័ណភាពនៃរាជធានី សុខភាព និងផ្លូវចិត្តរបស់មនុស្ស និងបរិស្ថាន។

ក. ហេតុបង្ក

- **សំណល់រឹងតាមគេហដ្ឋាន**

តាមទិន្នន័យស្រាវជ្រាវពីសំណល់រឹងនៅរាជធានីភ្នំពេញរបស់លោក Sarin បានឲ្យឃើញថា នៅក្នុងចំណោម សំណល់រឹងទាំងអស់ ៦៦,៦% មានប្រភពពីតាមលំនៅស្ថាន។[24] ម្យ៉ាងទៀត តាមការ សិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់ JICA បានឲ្យដឹងថា មនុស្សម្នាក់ក្នុងមួយថ្ងៃបង្កើតសំណល់រឹងជាមធ្យម ៤៨៧ ក្រាម។" តាមរយៈទិន្នន័យនេះយើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា សំណល់រឹងនៅរាជធានីភ្នំពេញមួយចំនួនធំ គឺត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមនុស្សក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃនេះតែម្តង។

- **សំណល់រឹងពីទីផ្សារ សណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន**

យោងតាមទិន្នន័យរបស់លោក Sarin ដដែលបានបង្ហាញថា សំណល់ដែលបានមកពីផ្សារ ភោជនីយដ្ឋាន និង សណ្ឋាគារមានចំនួនសរុប ២៧,២% នៃសំណល់រឹងសរុប ដែលនេះជាចំនួនច្រើនទី ពីរបន្ទាប់ពី សំណល់រឹងដែលបានមកពីលំនៅស្ថាន។[25]

- **សំណល់រឹងពីរោងចក្រឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម និងមន្ទីរពេទ្យ**

ប្រភពចុងក្រោយនៃការបំពុលដោយសំណល់រឹងគឺមកពីរោងចក្រឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម និង មន្ទីរពេទ្យ។ សំណល់រឹងដែលបង្កើតចេញពីនេះ គឺមានបរិមាណ ៦,២% នៃសំណល់រឹងសរុប ដែលជា ចំនួនដែលតិចជាងប្រភពផ្សេងៗខាងលើ។

23.មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃបរិស្ថាន ដោយលោក ស្ពាន់ រិន ទំព័រ១៤៦ និង១៤៧

24.ការចោលកាកសំណល់រឹងក្នុងទីក្រុង៖ ការសិក្សាករណីមួយនៃទីក្រុងភ្នំពេញ សារិន ១៩៩៨

25.ការសិក្សាអំពីការគ្រប់គ្រងកាកសំណល់រឹងនៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ JICA ឆ្នាំ២០០៤

ខ. ផលប៉ះពាល់

ចំពោះផលប៉ះពាល់របស់សំណល់រឹងវិញគឺមានកំរិតនៃការប៉ះពាល់ផ្សេងៗគ្នា។ ចំពោះសំណល់ ដែលបានមកពីគេហដ្ឋាន សណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន គឺជាប្រភេទសំណល់មិនគ្រោះថ្នាក់។ សំណល់ប្រភេទនេះគ្រាន់តែបង្ករឲ្យកកស្ទះលូ បាត់បង់សោភ័ណភាព និងមានក្លិនមិនល្អបើទុកដាក់ មិនបានត្រឹមត្រូវតែប៉ុណ្ណោះ។

ដោយឡែក ចំពោះសំណល់រឹងដែលបានមកពីរោងចក្រឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម និងមន្ទីរពេទ្យវិញ គឺមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងណាស់ដល់សុខភាពមនុស្ស និងបរិស្ថាន។[26] សារជាតុពុលដែលនៅក្នុងសំណល់ទាំងនោះអាចបណ្តាលឲ្យមនុស្សមានជំងឺដូចជារមាស់ ក្អួត ឬ ខ្វាក់ ភ្នែកបណ្តោះអាសន្ន វាក៏អាចបណ្តាលឲ្យមានការបាត់បង់ជីវិតផងដែរបើក្នុងស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរ។ លើស ពីនេះទៅទៀត សំណល់រឹងនេះហើយដែលជាដើមហេតុដែលបណ្តាលឲ្យមាននូវបញ្ហាបំពុលបរិស្ថាន ផ្សេងទៀតដូចជាការបំពុលខ្យល់ ការបំពុលទឹក និងការបំពុលដីជាដើម។

២.១.២.២. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយសំណល់រាវ

ក. ហេតុបង្ក

- **រោងចក្រកាត់ដេរ**

សំណល់រាវដែលផលិតចេញពីរោងចក្រ គឺជាសំណល់ដែលបង្កើតមកតាមរយៈដំណើរសង្វាក់ ផលិតកម្មដែលរួមមានដូចជាសំណល់រាវពីការបោកសំអាតក្រណាត់ និងទឹកថ្នាំប្រើប្រាស់ដើម្បីជួយធ្វើ ឲ្យគុណភាពក្រណាត់ល្អ ទន់ និងរឹងមាំ។ បន្ថែមលើនេះទៀតរោងចក្រខ្លះក៏មានប្រើប្រាស់សារជាតុគីមី ដើម្បីជ្រលក់ពណ៌ដែរ។ សំណល់រាវដែលប្រើប្រាស់រួច ត្រូវបានបង្ហូរចូលក្នុងលូដើម្បីបញ្ចេញចោល។[27]

- **សំណល់រាវពីលំនៅស្ថាន និងកន្លែងអាជីវកម្ម**

សំណល់រាវដែលបញ្ចេញពីលំនៅស្ថាន គឺជាប្រភេទសំណល់រាវដែលបានមកពីសកម្មភាពរស់ នៅប្រចាំថ្ងៃ ហើយត្រូវបែងចែកជាពីរប្រភេទ គឺសំណល់រាវពណ៌ខ្មៅ និងសំណល់រាវពណ៌ប្រផេះ។

26.មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃបរិស្ថាន លោក ស្លាន់ រិន ទំព័រ១១៨ ដល់១២០

27.គេហទំព័រhttp://www.open.edu/openlearncreate/mod/oucontent/view.php?id=80454&printable=1. ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣១ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

សំណល់រាវពណ៌ខ្មៅជាសំណល់ដែលបានមកពីការបង្ហូរបញ្ចូលគ្នារវាងលាមក និងទឹកមូត្រ។ ចំណែក ឯ សំណល់រាវពណ៌ប្រផេះជាសំណល់ដែលបង្កើតមកពីទឹកដែលយើងប្រើប្រាស់ដូចជា សំណល់ពីការ ងូតទឹក បោកខោអាវ លាងបន្លែ។ល។ សំណល់រាវទាំងពីរប្រភេទនេះត្រូវបានបង្ហូរចូលក្នុងលូរួមមួយ ដើម្បីបញ្ចេញចោល។ ចំណែកឯ សំណល់រាវចេញពីកន្លែងអាជីវកម្មដូចជា អាគារពាណិជ្ជកម្ម ផ្សារ ភោជនីយដ្ឋាន និងហាងកាហ្វេវិញក៏ស្រដៀងនឹង សំណល់រាវពីលំនៅស្ថានដែរ គ្រាន់តែសំណល់រាវពី កន្លែងទាំងនេះគឺសំបូរសារជាតិប្រេងខ្លាញ់ជាងតែប៉ុណ្ណោះ ។

ខ. ផលប៉ះពាល់

ការដែលគ្រប់គ្រងសំណល់រាវមិនបានល្អនឹងបង្ករឲ្យមានការបំពុលជាច្រើនកើតឡើងដូចជាការ បំពុលទឹក ការបំពុលដី និងការបំពុលទឹកនៅក្នុងដី។ នៅពេលសំណល់រាវបានបង្ហូរចូលក្នុងទឹកនិងដី នឹងធ្វើឲ្យទឹកពុល និងដីអស់ជីវជាតិ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ នៅពេលដែលសំណល់រាវជ្រាបចូលក្នុងដី វានឹង អាចប៉ះពាល់ដល់គុណភាពទឹកដែលនៅក្នុងដីទៀតផង។ នៅពេលដែលមនុស្សជីកអណ្តូងដើម្បីយក ទឹកបំពុលនោះមកប្រើប្រាស់នឹងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់សុខភាពដូចការប្រើប្រាស់ទឹកដែលត្រូវបំពុលដែរ។[28]

២.១.២.៣. ហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយសំលេង

មនុស្សភាគច្រើនមិនគិតថា ការបំពុលដោយសំលេងមានផលប៉ះពាល់ប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយមក វិញ វាមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំង និងផ្ទាល់ដល់ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃដែលប្រភពបំពុលមានដូចខាងក្រោម៖

ក. ហេតុបង្ករ

យោងតាមអនុក្រឹត្យលេខ ៤២ អនក្រ.បក ស្តីអំពី ការត្រួតពិនិត្យការបំពុលខ្យល់ និងការរំខាន ដោយសំលេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ បានបង្ហាញថាមូលហេតុបង្ករឲ្យមានការបំពុលដោយ សំលេងគឺមានប្រភពមកពីពីរប្រភពធំៗ។

- **ការបំពុលដោយប្រភពចល័ត**

ការបំពុលដោយប្រភពចល័តនេះ គឺសំដៅទៅលើការបំពុលដោយសំលេងចេញពីយានយន្តនៅ លើផ្លូវសាធារណៈ។ ដោយសារតែចំនួនយាន្តយន្តនៅក្នុងទីរាជធានីមានការកើនឡើងខ្លាំង ការបំពុល ដោយសំលេងក៏មានការកើន

28. គេហទំព័រ http://www.open.edu/openlearncreate/mod/oucontent/view.php?id=80454&printable=1. ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

ឡើងដែរ។ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងជំពូក១ នៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញសព្វថ្ងៃ មានយានយន្តចំនួន៦៧៩,០៩១គ្រឿង កំពុងធ្វើចរាចរណ៍ ដែលនាំឲ្យការបំពុលដោយសំលេងក៏កាន់តែ ខ្លាំងផងដែរ។

- **ការបំពុលដោយប្រភពអចល័ត**

ចំពោះប្រភពអចល័តវិញ សំដៅទៅលើប្រភពបំពុលដែលចេញមកពីទីតាំងជាក់លាក់ណាមួយ ដែលមិនមានបំលាស់ទីដូចប្រភពអចល័តនោះទេ។ ប្រភពបំពុលអចល័តនេះអាចជា រោងចក្រ កន្លែង កំសាន្ត ទីកន្លែងសិប្បកម្ម ការដ្ឋានសំណង់ ជាដើម។ ជាក់ស្តែងសំលេងបុកគ្រឹះនៅការដ្ឋានសំណង់ឬ តន្ត្រីនៅក្លឹបកំសាន្តរាត្រី ជាដើមកំពុងតែធ្វើឲ្យមានការបំពុលជារៀងរាល់ថ្ងៃ។

ខ. ផលប៉ះពាល់

ផលប៉ះពាល់ពីការបំពុលដោយសំលេង មានតែទៅលើមនុស្សតែប៉ុណ្ណោះ។ នៅពេលដែល មនុស្សស្ថិតនៅក្នុងទីកន្លែងដែលមានការបំពុលដោយសំលេងខ្លាំងក្នុងរយៈពេលយូរនោះ នឹងបណ្តាល ឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់លទ្ធិភាពក្នុងការស្តាប់។

បើក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរនោះក្រដាសត្រចៀកនឹងចាប់ផ្តើម មានបញ្ហា ដែលអាចបណ្តាលឲ្យបាត់បង់នូវលទ្ធភាពក្នុងការស្តាប់ទៀតផង។ លើសពីនេះទៅទៀត ទោះបីការបំពុលដោយសំលេងតិចតួចក៏ដោយ បើមនុស្សស្ថិតនៅក្នុងបរិយាកាសដែលមានការបំពុលសំលេងក្នុងរយៈពេលយូរនោះ នឹងបណ្តាលឲ្យសម្ពាធឈាមឡើង។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ក៏នឹងធ្វើឲ្យមាន ការពិបាកក្នុងការគេង ឬជំងឺគេងមិនលក់ផងដែរ។ម្យ៉ាងទៀត វាក៏ធ្វើឲ្យមនុស្សមានចរិតឆេវឆាវ ខុសពីធម្មតា និងមានការពិបាកក្នុងការធ្វើសន្ទនាជាមួយនឹងអ្នកដទៃ។[29] ដូចនេះយើងគួរតែស្វែងរកនូវវិធាន ដំណោះស្រាយនឹងការបំពុលទាំងនេះ។

២.២ បញ្ហាបរិស្ថានចំបងៗក្នុងខណ្ឌមានជ័យ

យោងតាមការសង្កេតក្នុងទិត្ថភាពជាក់ស្តែង ខណ្ឌមានជ័យគឺជាខណ្ឌដែលពោរពេញទៅដោយ ប្រជាជនរស់នៅ និងជាតំបន់សំបូរទៅដោយរោងចក្រ។

29.មាត្រា៣នៃ អនុក្រឹត្យលេខ ៤២ អនក្រ.បក ស្តីអំពី ការត្រួតពិនិត្យការបំពុលខ្យល់ និងការរំខានដោយសំលេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០០

ពោល ការបង្កនូវបញ្ហាផ្នែកបរិស្ថានជាកត្តា ដែលកើតឡើងជាប្រចាំក្នុងតំបន់នេះ ដោយកត្តាមនុស្សជាចំបង។ បញ្ហាក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន នេះមានការ ប៉ះពាល់ជាខ្លាំងក្នុងតំបន់នេះ។ **ដោយហេតុនេះ បញ្ហាមួយចំនួនដែលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់តំបន់មានដូចតទៅ៖**

២.២.១. ការបំពុលដោយកាកសំណល់រឹង និងរាវ

ក្នុងខណ្ឌមានជ័យ នៅតាមដងផ្លូវ ក៏ដូចជានៅតាមមុខផ្ទះរបស់ពលរដ្ឋ យើងអាចសង្កេតឃើញ នូវកាកសំណល់ជាច្រើនប្រភេទដែលមិនត្រូវបានរាប់រង និងរៀបចំអោយមានលំដាប់។ ការគ្រប់គ្រង កាកសំណល់រឹង និងរាវនៅតំបន់នេះ នៅមានកំរិតនៅឡើយដោយមូលហេតុចំបង ហើយការបង្ក អោយ គ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងការដាក់សំរាមរឹងនិងរាវនេះគឺបណ្តាលមកពីមូលហេតុចំបងបីយ៉ាង។

ក្នុងការបង្កើននូវឥទ្ធិពលនៃការបំពុលដោយសំណល់រឹង និងរាវ ប្រជាជនរស់នៅក្នុងតំបន់បាន លាយឡំ នូវសំណល់រឹង និងរាវ ជាមួយគ្នាក្នុងថង់តែមួយក្នុងការវេចខ្ចប់ ដែលបណ្តាលឲ្យសំណល់ តាមពីរប្រភេទក្លាយជាល្បាយ។

ពោលគឺការចោលសំរាមពុំមានការបែងចែកនូវប្រភេទសំណល់ច្បាស់ លាស់។ ការប្រមូលផ្តុំចោលសំណល់ជាល្បាយនេះក៏អាចលាយលំជាមួយសំណល់ដែលមានលក្ខណៈ ជាសរីរាង្គ ដែលអាចរលួយនឹងធ្វើអោយមានក្លិនស្អុយ និងបំពុលទៅដល់ដីដែលជាទីតាំងចោលសំរាម ដែលអាចប៉ះពាល់ យ៉ាងខ្លាំងដល់គុណភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន។[30]

បញ្ហាទី ២ ដែលបណ្តាលអោយមានការបំពុលនេះក្នុងខណ្ឌមានជ័យ គឺមកពីការខ្វះខាតនូវទី តាំងត្រឹមត្រូវក្នុងការចោលសំរាម និងវិធីសាស្ត្រក្នុងការគ្រប់គ្រងសំរាម។ ក្នុងតំបន់នេះផងដែរ ការទុក ចោលសំរាម និង ការប្រមូលនូវមានកំរិតជាខ្លាំង ដោយការចាក់សំរាមត្រូវបានយកមកទុកនៅតាមដង ផ្លូវដែលបណ្តាលអោយមានការស្ទះនូវចរាចរណ៍ និង បង្កជាក្លិនស្អុយដែលអាចប៉ះពាល់សុខភាព។55 ក្រៅពីនេះទៅទៀត ទីតាំងដែលចាក់សំរាមក្នុងតំបន់នេះពុំមានច្បាស់លាស់និងត្រឹមត្រូវឡើយ ពោលគឺ ការចាក់សំរាម មានលក្ខណៈអាណាធិបតេយ្យដោយគ្មានការគ្រប់គ្រង ។

30.គេហទំព័រ http://www.conserve-energy-future.com/causes-and-effects-of-noise-pollution.php ដកស្រង់ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

ក្នុងទិដ្ឋភាពនៃការអនុវត្តជាក់ស្តែង ការចូលរួម ពីសំណាក់ស្ថាប័ន និងភ្នាក់ងាររដ្ឋនូវមានកំរិត នៅឡើយក្នុងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានក្នុងតំបន់នេះដែលគឺជាកត្តាមួយដ៏ចាំបាច់ក្នុងជានានូវ ការបង្កើតនូវ ទីតាំង និងការគ្រប់គ្រងនូវសំរាម នូវមានការខ្វះខាតយ៉ាងខ្លាំងផងដែរ។

២.២.២. ការបំពុលខ្យល់

ក្រៅពីការបំពុលដោយសំណល់រឹង និងរាវ ក្នុងខណ្ឌនេះផងដែរ ក៏មានបញ្ហានូវការបំពុលខ្យល់ កើតឡើងផងដែរ។ ភ្នាក់ងារចំបងក្នុងការបំពុលខ្យល់ក្នុងតំបន់នេះ មាន ៣ កត្តាដែលធ្វើអោយខ្យល់ ក្នុងតំបន់នេះមានគុណភាពមិនស្តង់ដា ក្នុងការផ្តល់ការរស់នៅដោយមានគុណភាព។

ក្នុងតំបន់នេះ គំណរសំរាម និងលូបង្ហូរទឹកកង្វក់ បានក៏នូវការបញ្ចេញក្លិនមិនល្អ ដែលបាន ផ្តល់ឥទ្ធិពលដល់ការរស់នៅ ជាប្រចាំរបស់មនុស្សក្នុងតំបន់នោះ។ ក្លិនដែលបង្កដោយសំរាម ត្រូវបាន បញ្ចេញដោយសារតែ ការខ្វះខាតក្នុងបច្ចេកទេសនៃការវេចខ្ចប់ និងការប្រមូល ដែលធ្វើអោយសំរាម ហូរនូវទឹកកង្វក់នៅតាមដងផ្លូវ។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកកង្វក់ ឬលូរដែលមានទីតាំងនៅ ជិតផ្ទះរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ សុខភាពរបស់ប្រជាជន។ ដែលនៅតំបន់នោះក៏ចូលរួមក្នុងការបង្កក្លិនមិនល្អដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ទៅ។[31]

ការចរាចរណ៏នៃរថយន្តក្នុងតំបន់នេះក៏មានភាពមមៀរញឹកផងដែរ ដោយរថយន្តទាំងនោះត្រូវ ចរាចរណ៍ចូលមកកាន់ទីប្រជុំជន។ ដោយការចរាចរណ៏នេះ បាននាំមកនូវជាមួយដី និងធូលីដែលបាន លាយលំចូលជាមួយខ្យល់ ដែលធ្វើអោយមានកំណើនធូលីចូលក្នុងខ្យល់ដែលធ្វើអោយមានលក្ខណៈ ពិបាកក្នុងការដកដង្ហើម។ បន្ថែមទៅទៀត កំនើននៃចរាចរណ៏នេះ ក៏បានចូលរួមបង្កើននូវការបញ្ចេញ ផ្សែងរបស់រថយន្តចាស់ៗ ដែលបន្ថយគុណភាពនៃខ្យល់។[32]

ក្រៅពីនេះទៅទៀត ការចូលរួមបំពុលខ្យល់ដោយរោងចក្រក៏ជាកត្តាដែលគួរអោយកត់សំគាល់ ផងដែរ។ ដោយក្នុងតំបន់នេះ រោងចក្រ មួយចំនួនត្រូវបានសាងសង់ហើយត្រូវដំណើរការរាល់ថ្ងៃដែល បណ្តាលអោយបញ្ចេញឧស្ម័នដែលមានការប៉ះពាល់ដល់ប្រជាជនរស់ដែលនៅតំបន់នោះ ហើយក៏ដូច ជាកម្មករ និងកម្មការនីដែលបំរើការងារក្នុងនោះផងដែរ។ ក្រៅពីនេះ ក្នុងតំបន់នេះក៏ សំបូរនូវរោងចក្រ និងទីតាំងស្តុក និងផលិតខ្សាច់ និងស៊ីម៉ង់ដែលបញ្ចេញធូលី និងដីចូលក្នុងខ្យល់ដែលបង្ខូចគុណភាព ខ្យល់។

31.គេហទំព័រ http://www.maciejdakowicz.com/features/stung-meanchey-garbage-dump-phonm-penh-cambodia/ ដកស្រង់ថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧

32.គេហទំព័រ http://www.phnompenhpost.com/scavengers-linger-long-dead-dump-site ដកស្រង់ថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៧

២.២.៣ ការបំពុលទឹក

ក្រៅពីការបំពុលដោយសំណល់ និងការបំពុលខ្យល់ ការបំពុលទឹកក៏ជាបញ្ហាដែលជាកត្តាមួយ ចំបងដែលប៉ះពាល់ទៅដល់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជន និងសោភ័ណ្ឌភាពនៃការរៀបចំក្រុងក្នុងតំបន់នេះ ផងដែរ។ ការបំពុលទឹកក្នុងតំបន់នេះត្រូវបានបង្កដោយកត្តា ៣ ជាចំបង។

ការបំពុលទឹកត្រូវបានបង្កឡើងដោយការបង្ហូរទឹក និងទង្វើនៃការបោះចោលសំរាមរបស់ទៅក្នុង ទឹកដែលធ្វើអោយកង្វក់ទឹក។ ការបង្ហូរទឹកស្អុយ និងចោលសំរាមចូលទឹកនេះធ្វើអោយមានការបំពុល ទឹក ដែលមិនអាចប្រើប្រាស់បាន និងប៉ះពាល់ដល់ជីវៈចំរុះដែលនៅក្នុងទឹកនោះផង។ ក្រៅពីនេះ ការ បង្ហូរទឹកកង្វក់ និងចោលសំរាមចូលទៅក្នុងទឹកធ្វើអោយទឹកមានលក្ខណៈកករដែលបណ្ដាលអោយទឹក មានភាពកង្វក់ដែលធ្វើអោយប៉ះពាល់ទៅដល់សុខភាព និងសោភ័ណ្ឌភាពរបស់បរិស្ថាន។[33]

ការបំពុលទឹកនេះផងដែរក៏ត្រូវបានបង្កើនដោយភាពកង្វះខាតនូវបច្ចេកទេស និងសមត្ថភាព ក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រព័ន្ធលូ ដែលធ្វើអោយការចាត់ចែង និងគ្រប់គ្រងទៅលើការបង្ហូរទឹកកង្វក់នូវ មានកំរិតដែលនាំអោយបញ្ហាទឹកលូ ប៉ះពាល់ទៅដល់ប្រជាជនដែលរស់នៅតំបន់នោះផង ម្យ៉ាងទៀតការខ្វះខាតក្នុងការគ្រប់គ្រងនេះក៏ប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងទៅដល់សោភ័ណ្ឌភាពនៃការរៀបចំក្រុងដែលទឹក លូ នោះបានបញ្ចេញក្លិនមិនសមរម្យ និងស្ថិតនៅតំបន់ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅច្រើន។

២.៣. វិធានការដោះស្រាយទៅនឹងការបំពុលបរិស្ថាន

ជាទូទៅ រាល់ការបង្កឡើងអោយមានការបំពុលបរិស្ថាន ទោះជាកំរិតណាក្ដី វិធានការចាំបាច់ និងត្រូវរៀបចំឡើងដើម្បីធានាដល់គុណភាពរស់នៅរបស់ប្រជារាស្ត្រក្នុងតំបន់ និងស្ថេរភាពរបស់ប្រព័ន្ធ ជីវសាស្ត្រ ដោយសារការបំពុលបិរស្ថានអាចផ្ដល់អោយមានលទ្ធផលអវិជ្ជមានច្រើនសំរាប់បុគ្គល និង សង្គមជារួម។ ម្យ៉ាងវិញទៀតចំពោះការបំពុលដែលបានបកស្រាយខាងលើ ដំណោះស្រាយគឺជាកត្តា មួយដ៏ចាំបាច់ក្នុងការធានានូវនិរន្តភាពនៃបរិស្ថានស្អាត ហើយវិធានការទាំងនោះត្រូវរៀបចំ និងសិក្សា យ៉ាងល្អិតល្អិនដោយក្រសួង និងអង្គការជំនាញដើម្បីរក្សានូវវិធានការដែលមានប្រសិទ្ធិភាពបំផុតក្នុង ការដោះស្រាយនូវកត្តាបរិស្ថានផ្សេងៗគ្នា។[34]

33.មាត្រា២ នៃ ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ថ្ងៃទី១៨ វិច្ឆិកា ១៩៩៦

34.មាត្រា៣ នៃ ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ថ្ងៃទី១៨ វិច្ឆិកា ១៩៩៦

ដោយឡែកវិញ ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា វិធានការដំណោះស្រាយទៅលើបញ្ហាបរិស្ថាន និង ធនធានធម្មជាតិជារួមត្រូវបានធ្លាក់ទៅលើសម្ថតកិច្ចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងក្រសួងបរិស្ថានដោយចូល រួមសហការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ដោយវិធានការនោះត្រូវប្រកបដោយនិរន្តភាព និងស្ថេរភាព។

ក្នុងគោលការជារួម ការការពារបរិស្ថាន និងដំណោះស្រាយការបំពុលបរិស្ថានត្រូវស្ថិតក្រោមច្បាប់ស្តីពី កិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៨ វិច្ឆិកា ១៩៩៦ ដែលមានគោលដៅជា រួមដូចតទៅ៖

- ការពារ លើកកំពស់គុណភាពបរិស្ថាន និងសុខភាពពលរដ្ឋដោយធ្វើការទប់ស្កាត់ការ កាត់បន្ថយ និងត្រួតពិនិត្យការបំពុល
- វាយតំលៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមុននឹងចេញសេចក្តីសំរេចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលចំពោះ រាល់គំរោងដែលបានស្នើរឡើង
- ធានាអោយមានការអភិរក្ស ការអភិវឌ្ឍន៍ ការគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ដោយសម ហេតុផល ដែលប្រកបទៅដោយនិរន្តភាពនិងភាពស្ថិតស្ថេរនៃធនធានធម្មជាតិរបស់ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។
- លើកទឹកចិត្តនិងផ្តល់លទ្ធភាពអោយសាធារណជនចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាន និង ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ។
- បង្ក្រាបអំពើទាំងឡាយដែលធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន។

ទោះយ៉ាងណាក្តី ក្រៅពីការធានាបាននូវវិធានការពារនិងដំណោះស្រាយពីសំណាក់ស្ថាប័នរដ្ឋ សាធារណជន ក៏ជាបុគ្គលសំខាន់ក្នុងការចូលរួមដោះស្រាយនូវបញ្ហាបរិស្ថានដែលកើតដោយមានការ ជំរុញអោយចូលរួម។

ចំណុចដែលគួរអោយកត់សំគាល់ គឺទាក់ទងទៅការចេញសេចក្តីសម្រេចទៅលើការការពារទៅ លើបរិស្ថាន។ ពោលគឺ ដើម្បីធានានូវការការពារដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព មុនការសម្រេចអនុញ្ញាតអោយមាន ការសាងសង់គំរោងណាមួយ ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវធ្វើការចុះត្រួតពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់ជាមុនសិនដើម្បី កំណត់ទំហំនៃផលប៉ះពាល់ទៅលើបរិស្ថាន។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ដោយក្នុងការរៀបចំទីក្រុងអោយមានសោភ័ណ្ឌភាព និង មានលក្ខណៈជាទីក្រុងដែលស្តង់ដា ការរៀបចំនូវខណ្ឌមានលក្ខណៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ក្នុងការសម្រេចទិសដៅនៃភាពជោគជ័យរបស់ការ រៀបចំទីក្រុង។ ដោយឡែកវិញ ការធានាអោយបាននូវបានការរៀបចំសណ្ដាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថាននៅក្នុង ខណ្ឌមានជ័យ គឺជាកត្តាមួយដ៏សំខាន់ដើម្បីអោយការរៀបចំទីក្រុង និងការរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្នុង តំបន់នេះមានលក្ខណៈស្តង់ដា និងល្អប្រសើរ។ ក្នុងការរៀបចំខណ្ឌនេះផងដែរ កត្តាពីរសំខាន់ៗត្រូវ បានផ្តោតទៅលើដូចដែលបានបកស្រាយខាងលើ។

ដើម្បីអោយធានាបាននូវការរៀបចំសណ្ដាប់ធ្នាប់ ក្នុងខណ្ឌនេះ ការបែងចែក និងសិក្សាទៅលើ បុព្វហេតុដែលនាំអោយមានការរៀបចំខណ្ឌកើតឡើង ដែលក្នុងនោះផងដែរមានបញ្ហាដូចជា កំណើន ប្រជាជន ចរាចរណ៍ សន្តិសុខ និងសណ្ដាប់ធ្នាប់ ត្រូវបានចោទជាបញ្ហាចំបងដែរបណ្ដាលអោយមាន ការរៀបចំនេះ។ ហើយក្នុងការធានាបានូវការរៀបចំមួយដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព ការបែងចែក និងស្វែងយល់ ពីហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាគន្លឹះនៃការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៏តំបន់នេះ ដើម្បីធ្វើអោយការរៀបចំខណ្ឌមាន ភាពងាយស្រួលក្នុងការចង្អុលបង្ហាញបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយ។

ក្រៅពីការសិក្សាទៅលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការសិក្សាទៅលើបរិស្ថាននៃតំបន់នេះ គឺជាកត្តាមួយ ដ៏ចំបងដែលសំរួលក្នុងការរៀបចំបរិស្ថានអោយមានគុណភាពសំរាប់ការរស់នៅ និងសោភ័ណ្ឌភាពល្អ ផងដែរ។ ដោយការសិក្សានេះត្រូវបានផ្តោតទៅលើការកំណត់បញ្ហាជារួមក្នុងខណ្ឌនេះ ដែលមានបញ្ហា ជាចំបងៗ មួយចំនួនដូចជា បញ្ហាបំពុលទឹក បញ្ហាបំពុលដី និងបញ្ហាបំពុលដោយសំណល់រឹង និងរាវ ដែលជាបញ្ហាដែលមានភាពប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់បរិស្ថាននៃខណ្ឌនេះ ដែលបញ្ហាបានកើតពីច្រើនប្រភព ហើយនោះវាបានធ្វើអោយគុណភាពនៃការរស់នៅក្នុងខណ្ឌនេះធ្លាក់ចុះ។ ដោយឡែកវិញ បញ្ហាទាំង នោះក៏ត្រូវបានភ្ជាប់ជាមួយនឹងដំណោះស្រាយយ៉ាងសមស្រប ដែលជាគន្លឹះក្នុងការបង្កើនគុណភាពនៃ បរិស្ថាន។

សរុបសេចក្តីមក ការរៀបចំសណ្ដាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យតំរូវអោយមានការ សិក្សាស៊ីជម្រៅទៅការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងបរិស្ថានរបស់ខណ្ឌដើម្បីឈានដល់ការរៀបចំដែល មានប្រសិទ្ធិភាព។ ដោយការរៀបចំនេះ អាចប្រព្រឹត្តិទៅដោយរលូនបានដោយមានការចូលរួមរវាង សំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅតំបន់នោះ និងសមត្ថកិច្ចដែលមានត្រូវចាត់ចែង ក្នុងតំបន់នោះផង ដែរ។ ក្នុងការរៀបចំនេះ ភាពជោគជ័យនៃការអនុវត្តន៍នូវផែនការក្នុងការរៀបចំសណ្ដាប់ធ្នាប់ និងបរិស្ថានក្នុងខណ្ឌមានជ័យ នឹងផ្តល់អោយមានសោភ័ណ្ឌភាពដល់ទីក្រុង និងការបង្កើនគុណភាពនៃការរស់ នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ច្បាប់

ស្តីពី

កិច្ចការពារបរិស្ថាន

និង

ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

ព្រះរាជក្រម

នស.រកម.១២៩៦.៣៦

យើង

ព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ វរ្ម័ន
រាជហរិវង្ស ឧភតោសុជាត ឥសុទ្ធិពង្ស អគ្គមហាបុរសរតន៍ និករោត្តម
ធម្មិកមហារាជាធិរាជ បរមនាថ បរមបពិត្រ
ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

****

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៣ ស្តីពីការតែងតាំង នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ និង នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី ១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៣ ស្តីពីការតែងតាំង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខ០២ នស.៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស.រកត.១០៩៤.៨៣ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ស្តីពីការកែសម្រួលសមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស.រកត.១០៩៤.៩០ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ស្តីពីការកែសម្រួលសមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស.រកម.០១៩៦.២១ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងបរិស្ថាន
- តាមសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលស្នើសុំ អំពីសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរ និង អំពីរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងបរិស្ថាន

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ស្តីពី កិច្ចការពារបរិស្ថាន និង ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី ១៨ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៦ នាសម័យប្រជុំលើកទី ៧ នីតិកាលទី ១ ដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅ :

ជំពូកទី ១
បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ១.-

ច្បាប់នេះមានគោលដៅ :

-ការពារ លើកកំពស់គុណភាពបរិស្ថាននិងសុខភាពពលរដ្ឋដោយធ្វើការទប់ស្កាត់ ការកាត់បន្ថយនិងការត្រួតពិនិត្យការបំពុល

-វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមុននឹងចេញសេចក្តីសំរេចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ចំពោះរាល់គំរោងដែលបានស្នើឡើង

-ធានាឱ្យមានការអភិរក្ស ការអភិវឌ្ឍន៍ ការគ្រប់គ្រងនិងការប្រើប្រាស់ដោយសមហេតុផលនិងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងភាពស្និតស្លេរនូវធនធានធម្មជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-លើកទឹកចិត្តនិងផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យសាធារណជនចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

-បង្ក្រាបអំពើទាំងឡាយណាដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ។

ជំពូកទី ២
ផែនការបរិស្ថានជាតិនិងផែនការបរិស្ថានតំបន់

មាត្រា ២.-

ផែនការបរិស្ថានជាតិនិងផែនការបរិស្ថានតំបន់ ត្រូវសំរេចដោយរាជរដ្ឋាភិបាលនិងក្រសួងបរិស្ថានដោយសហការជាមួយក្រសួងនិងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ។

មាត្រា ៣.-

ផែនការបរិស្ថានជាតិជាផែនការសំរាប់កិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្ម-ជាតិ ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងភាពស្និតស្លេរសំរាប់អនុវត្តទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ផែនការបរិស្ថានជាតិត្រូវ :

-កំណត់ពីបញ្ហាបរិស្ថានសំខាន់ៗនិងបញ្ហាគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិសំខាន់ៗ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គម

-លើកឡើងពីវិធានការសំរាប់ធានាការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ។

មាត្រា ៤.-

ផែនការបរិស្ថានតំបន់ ត្រូវអនុលោមតាមផែនការបរិស្ថានជាតិ ។ ផែនការបរិស្ថានតំបន់ត្រូវ :

-កំណត់ពីបញ្ហាបរិស្ថានសំខាន់ៗនិងបញ្ហាគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិសំខាន់ៗ ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គមនៃតំបន់នីមួយៗ

-លើកឡើងពីវិធានការសំរាប់ធានាការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាននៃតំបន់នោះ ។

មាត្រា ៥.-

ផែនការបរិស្ថានជាតិនិងផែនការបរិស្ថានតំបន់ត្រូវពិនិត្យនិងកែសំរួលយ៉ាងយូរមួយដងក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំ ។

ជំពូកទី ៣

ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន

មាត្រា ៦.-

ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានត្រូវអនុវត្តលើរាល់គំរោងនិងសកម្មភាពរបស់ឯកជនឬសាធារណៈហើយត្រូវបានពិនិត្យនិងវាយតម្លៃដោយក្រសួងបរិស្ថានមុនដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលសំរេច។

ការវាយតម្លៃនេះក៏ត្រូវបានអនុវត្តផងដែរចំពោះសកម្មភាពដែលមានស្រាប់និងកំពុងដំណើរការ ហើយដែលពុំទាន់បានវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននៅឡើយ ។

បែបបទនៃកិច្ចដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ តាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ។

ប្រភេទនិងទំហំគំរោងនិងសកម្មភាពដែលស្នើឡើង ព្រមទាំងសកម្មភាពដែលមានស្រាប់និងកំពុងដំណើរការទាំងឯកជននិងសាធារណៈ ដែលត្រូវមានការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននោះត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យតាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ។

មាត្រា ៧.-

ចំពោះរាល់ពាក្យសុំធ្វើគំរោងវិនិយោគនិងរាល់គំរោងដែលរដ្ឋស្នើឡើង ត្រូវមានការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដំបូង ឬក៏ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ ។ ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវពិនិត្យនិងផ្តល់យោបល់លើការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដំបូង ឬការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានទៅអង្គការមានសមត្ថកិច្ច ក្នុងរយៈពេលដូចបានកំណត់ក្នុងច្បាប់ស្ដីពីវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ជំពូកទី ៤

ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

មាត្រា ៨.-

ធនធានធម្មជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលរួមមានជាអាទិ៍ ដីធ្លី ទឹក អាកាស ខ្យល់ ភូគព្ភសាស្ត្រ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី រ៉ែ ថាមពល ប្រេងកាតនិងឧស្ម័ន ថ្មនិងខ្សាច់ ត្បូងថ្ម ព្រៃឈើនិងអនុផលព្រៃឈើ ពពួកសត្វព្រៃ មច្ឆាជាតិ ធនធានជលផល ត្រូវបានអភិរក្ស អភិវឌ្ឍន៍និងគ្រប់គ្រងប្រើប្រាស់ដោយសមហេតុផលនិងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងភាពស្ថិតស្ថេរ ។

តំបន់ការពារធនធានធម្មជាតិមានជាអាទិ៍ ឧទ្យានជាតិ ជំរកសត្វព្រៃ តំបន់ការពារទេសភាព តំបន់ប្រើប្រាស់ច្រើនយ៉ាង ត្រូវកំណត់ដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ។

មាត្រា ៩.-

ក្រសួងបរិស្ថានដោយសហការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ត្រូវធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានលើធនធានធម្មជាតិនិងផ្តល់យោបល់ជូនក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីធានាអោយធនធានធម្មជាតិដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៨ ត្រូវបានអភិរក្ស អភិវឌ្ឍន៍ និងគ្រប់គ្រងប្រើប្រាស់ដោយសមហេតុផលប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងភាពស្ថិតស្ថេរ ។

មាត្រា ១០.-

មុនពេលចេញសេចក្តីសំរេចនានាឬធ្វើសកម្មភាពផ្សេងៗ ទាក់ទិនដល់ការអភិរក្ស ការអភិវឌ្ឍន៍ ឬការគ្រប់គ្រងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ ក្រសួងពាក់ព័ន្ធត្រូវពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួងបរិស្ថានអំពីនិរន្តរភាពនិងភាពស្ថិតស្ថេរនៃធនធានធម្មជាតិ ។

មាត្រា ១១.-

ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវជូនដំណឹងជាបន្ទាន់ដល់ក្រសួងពាក់ព័ន្ធ នៅពេលណាដែលក្រសួងបរិស្ថានពិនិត្យឃើញថា ធនធានធម្មជាតិមិនមានការអភិរក្ស ការអភិវឌ្ឍន៍ ឬការគ្រប់គ្រងការប្រើប្រាស់ដោយសមហេតុផលនិងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងភាពស្ថិតស្ថេរទេនោះ ។

ជំពូកទី ៥

កិច្ចការពារបរិស្ថាន

មាត្រា ១២.-

ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវសហការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធដើម្បីចងក្រងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌដែលបញ្ជាក់ពី :

-ប្រភព ប្រភេទនិងបរិមាណនៃសារធាតុបំពុលនិងសំណល់ដែលបានទាំចូល បង្កើតឡើង ដឹកជញ្ជូន កែច្នៃឡើងវិញ បានប្រព្រឹត្តកម្ម រក្សាទុក បោះបង់ចោលឬបញ្ចេញចោលទៅក្នុងអាកាស ទឹក ដីឬលើដី

-ប្រភព ប្រភេទនិងបរិមាណនៃសារធាតុពុលនិងសារធាតុប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ដែលបាននាំចូល ផលិត ដឹកជញ្ជូន រក្សាទុក ប្រើប្រាស់ បង្កើតឡើង បានប្រព្រឹត្តកម្ម កែច្នៃឡើងវិញ បោះបង់ចោលឬដែលបានបញ្ចេញចោលទៅក្នុងអាកាស ទឹកឬទៅក្នុងដីឬលើដី

-ប្រភព ប្រភេទនិងទំហំនៃការរំខានដោយសម្លេងនិងរំញ័រ ។

មាត្រា ១៣.-

ការទប់ស្កាត់ ការកាត់បន្ថយនិងការត្រួតពិនិត្យការបំពុលអាកាស ទឹក ដី ការរំខានដោយសម្លេងនិងរំញ័រព្រមទាំងសំណល់ សារធាតុពុលនិងសារធាតុប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ តាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ។

ជំពូកទី ៦

ការត្រួតពិនិត្យ កំណត់ត្រា អធិការកិច្ច

មាត្រា ១៤.-

ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវសហការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីកំណត់ឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិឬអ្នកទទួលខុសត្រូវទីកន្លែងរោងចក្រ ប្រភពបំពុល តំបន់ឧស្សាហកម្មឬតំបន់មានសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ធនធានធម្មជាតិនានា :

-តម្លើងឬប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ត្រួតពិនិត្យ

-ផ្តល់គំរូតាង

-រៀបចំឬរក្សាទុកនិងធ្វើជូនពិនិត្យនូវកំណត់ត្រានិងរបាយការណ៍នានា ។

មាត្រា ១៥.-

ដើម្បីអនុវត្តការកិច្ចរបស់ខ្លួននិងក្នុងការទទួលខុសត្រូវលើតំបន់ការពារធម្មជាតិ ក្រសួងបរិស្ថានដោយសហការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ អាចចូលធ្វើអធិការកិច្ចក្នុងតំបន់ ទីក្នុងបរិវេណ អាគារ លើឬក្នុងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនឬទីកន្លែងណាមួយ ។ ល ។ ក្នុងករណីដែលក្រសួងបរិស្ថានពិនិត្យឃើញថា ប្រភពនោះធ្វើឱ្យមានការប៉ះពាល់ដល់គុណភាពបរិស្ថាន .។

មន្ត្រីអធិការកិច្ចរបស់ក្រសួងបរិស្ថាននិងមន្ត្រីរបស់ក្រសួងពាក់ព័ន្ធដែលសហការជាមួយ ត្រូវបង្ហាញអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណនិងលិខិតបញ្ជាបេសកកម្មរបស់ខ្លួននៅមុនពេលធ្វើអធិការកិច្ច ។

នៅពេលធ្វើអធិការកិច្ច កាលណាពិនិត្យឃើញថាមានបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌកើតឡើង នោះមន្ត្រីអធិការកិច្ចត្រូវរាយការណ៍ជាបន្ទាន់ជូនស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីចាត់ការតាមច្បាប់ ។

នីតិវិធីនៃការធ្វើអធិការកិច្ច ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យតាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន។

ជំពូកទី ៧

ការចូលរួមរបស់សាធារណជននិងការស្រង់យកពត៌មាន

មាត្រា ១៦.-

ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវផ្តល់ជូនតាមសំណូមពររបស់សាធារណជន នូវពត៌មានពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួននិងត្រូវលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីសាធារណជន ក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។

មាត្រា ១៧.-

បែបបទនៃការចូលរួមរបស់សាធារណជននិងការស្រង់យកពត៌មានក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យតាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ។

មាត្រា ១៨.-

ពត៌មានដែលទាក់ទងទៅនឹងកិច្ចការពារបរិស្ថានឬការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ត្រូវផ្សព្វផ្សាយជូនគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងក្រសួងបរិស្ថាននិងក្រសួងនានា ។

ជំពូកទី ៨

មូលនិធិការពារបរិស្ថាន

មាត្រា ១៩.-

ត្រូវបង្កើតគណនីពិសេសរបស់រតនាគារជាគណនីមូលនិធិការពារបរិស្ថាន សំរាប់ឱ្យក្រសួងបរិស្ថានយកទៅចាត់ចែងក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុលោមតាមច្បាប់ហិរញ្ញវត្ថុ ។

មូលនិធិការពារបរិស្ថាន ដែលបានមកពីវិភាគទានផ្សេងៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ជំនួយរបស់អង្គការអន្តរជាតិនានា អំណោយពីសប្បុរសជន អំណោយពីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនិងចំណូលស្របច្បាប់ផ្សេងៗ ត្រូវបញ្ចូលក្នុងថវិកាជាតិដើម្បីផ្តល់ឱ្យគណនីពិសេសខាងលើ ។

ជំពូកទី ៩

ទោសប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ២០.-

ចំពោះបុគ្គលណាដែលប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងការកំណត់របស់ក្រសួងបរិស្ថាន ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ នៃច្បាប់នេះ ក្រសួងបរិស្ថានត្រូវចេញបញ្ជាជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរតម្រូវឱ្យ :

-កែប្រែសកម្មភាពល្មើសជាបន្ទាន់ ឬក្នុងរយៈពេលណាមួយជាក់លាក់ឬ

-ផ្អាកសកម្មភាពរបស់ខ្លួនរហូតដល់បទល្មើសនោះត្រូវបានកែប្រែ ឬ

–លុបបំបាត់ការបំពុលជាបន្ទាន់ ។

មាត្រា ២១.-

បុគ្គលណាមិនអនុញ្ញាតឬរាំងមិនឱ្យមន្ត្រីអធិការកិច្ចចូលធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ឬធ្វើអធិការកិច្ចលើទីតាំងដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ មាត្រា ១៥ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវពិន័យអន្តរការណ៍ជាប្រាក់ពីប្រាំសែនរៀល(៥០០.០០០រៀល) ដល់មួយលានរៀល(១.០០០.០០០រៀល) ។

ក្នុងករណីពុំរាងចាល ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ពីមួយលានរៀល(១.០០០.០០០រៀល) ដល់ប្រាំលានរៀល(៥.០០០.០០០រៀល) ឬផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ខែ ដល់ ៣ ខែ ឬទោសទាំងពីរនេះ ។

បុគ្គលណាប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងមាត្រា ២០ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវពិន័យអន្តរការណ៍ជាប្រាក់ពីមួយលានរៀល(១.០០០.០០០រៀល) ដល់ដប់លានរៀល(១០.០០០.០០០រៀល) ។ ក្នុងករណីពុំរាងចាល ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ពីម្ភៃមួយលានរៀល (២១.០០០.០០០រៀល) ដល់សាមសិបលានរៀល (៣០.០០០.០០០រៀល) ឬផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ខែ ដល់ ១ឆ្នាំ ឬទោសទាំងពីរនេះ ។

មាត្រា ២២.-

បើការប្រព្រឹត្តល្មើសបង្កឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់រាងកាយឬជីវិតមនុស្ស ដល់ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន ដល់ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ដល់បរិស្ថាន ដល់ធនធានធម្មជាតិ ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ពីដប់លានរៀល (១០.០០០.០០០រៀល) ដល់ហាសិបលានរៀល (៥០.០០០.០០០រៀល) ឬផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពីមួយឆ្នាំដល់ប្រាំឆ្នាំឬទោសទាំងពីរនេះ ។

បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តល្មើសត្រូវទទួលជួសជុលសងការខូចខាតនិងសងជំងឺចិត្តថែមទៀត។

មាត្រា ២៣.-

ក្នុងករណីដែលការប្រព្រឹត្តល្មើសបង្កឱ្យមានគ្រោះមហន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរចំពោះសង្គមជាតិ តុលាការអាចនឹងយកកាលៈទេសៈទម្ងន់ទោស ទៅប្រកបផ្សំនឹងបទល្មើសណាមួយខាងលើនេះដើម្បីផ្តន្ទាទោស ។

មាត្រា ២៤.-

មន្ត្រីឬភ្នាក់ងារអធិការកិច្ចបរិស្ថានរូបណាដែលមានការធ្វេសប្រហែស ខ្វះការប្រុងប្រយ័ត្ន ឬមិនគោរពបទបញ្ជារបស់ក្រសួង ឬរួមគំនិតនឹងអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសឬជួយសម្រួលក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសនេះ ត្រូវទទួលរងផ្តន្ទាទោសផ្នែករដ្ឋបាលឬនឹងត្រូវដាក់បទចោទប្រកាន់ចំពោះមុខតុលាការ។

មាត្រា ២៥.-

ក្រសួងបរិស្ថាន ត្រូវអនុវត្តទៅតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២០ ខាងលើចំពោះបុគ្គលណាដែលប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងអនុក្រឹត្យនិងលិខិតបទដ្ឋានផ្សេងៗ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ។

ក្នុងករណីរឹងទទឹង ត្រូវអនុវត្តទៅតាមបទប្បញ្ញត្តិដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២១ នៃច្បាប់នេះ ។

ត្រាសិទ្ធិគ្រប់មែបយ៉ាង

ជំពូកទី ១០

អន្តរប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ២៦.-

ក្រោយពេលច្បាប់នេះចូលជាធរមានរហូតដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១ ចំពោះសកម្មភាពដែលកំពុងដំណើរការបច្ចុប្បន្ន រាជរដ្ឋាភិបាលអាចពន្យារពេលការប្រតិបត្តិអនុក្រឹត្យ ដែលចែងក្នុងមាត្រា ១៣ នៃច្បាប់នេះ តាមសំណើរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ។

ក្នុងការសម្រេចពន្យារពេលនេះត្រូវ :

-ថ្លឹងថ្លែងពីប្រភេទនិងទំហំនៃគ្រោះថ្នាក់ដល់សុខភាពមនុស្ស ដល់បរិស្ថាននិងដល់ធនធានធម្មជាតិ ដែលអាចកើតឡើងពីការពន្យារពេលនេះ

-ពិនិត្យទៅលើលទ្ធភាព មធ្យោបាយ បច្ចេកទេសនិងហិរញ្ញវត្ថុរបស់សកម្មភាពដែលកំពុងដំណើរការនេះ ។

ជំពូកទី ១១

អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ២៧.-

បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ . ថ្ងៃទី២៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៦

ព្រះហស្តលេខា

នរោត្តម សីហនុ

បានបង្គំថ្វាយ និង ជំរាបជូន

សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ និង ទី២

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងបរិស្ថាន

ហត្ថលេខា

ម៉ុក ម៉ារ៉េត

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ

សូមឡាយព្រះហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១	នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២
ព្រះហស្តលេខា	ហត្ថលេខា
នរោត្តម រណឫទ្ធិ	ហ៊ុន សែន

ចម្លង ០១ ច្បាប់

ចំពោះការចម្លង

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៩ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៧

អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល